

Opi kuuntelemaan klassista!

Tapaustutkimus aikuisten kuuntelukasvatuksesta

Tutkielma (Maisteri)

8.3.2017

Annika Kukkonen

Musiikkikasvatuksen aineryhmä

Sibelius-Akatemia

Taideyliopisto

<p>Tutkielman nimi</p> <p>Opi kuuntelemaan klassista! Tapaustutkimus aikuisten kuuntelukasvatuksesta</p>	<p>Sivumäärä</p> <p>67 + 14</p>
<p>Tekijän nimi</p> <p>Annika Kukkonen</p>	<p>Lukukausi</p> <p>Kevät 2017</p>
<p>Aineryhmän nimi</p> <p>Musiikkikasvatuksen aineryhmä</p>	
<p>Tämän tutkimuksen tehtävänä on tarkastella aikuisten musiikkisuhdetta, kuuntelutapoja ja oppimista. Tarkoituksena on kuvata aikuisoppijoiden suhdetta klassiseen musiikkiin ja selvittää miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi merkityksellistyi heille. Tutkimuksen tarkoituksena on myös tuottaa ideoita Helsingin kaupunginorkesterin yleisölle suunnatun pedagogisen toiminnan ja materiaalin kehittämiseksi. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan musiikin kuuntelemista, aikuista oppijana erityisesti vapaan sivistystyön viitekehyksessä sekä Opi kuuntelemaan klassista! -kurssia.</p> <p>Tämän laadullisen tapaustutkimuksen tutkimushenkilöt osallistuivat Opi kuuntelemaan klassista! -kurssille syksyllä 2015. Kurssin järjesti Helsingin kaupunginorkesteri yhteistyössä Helsingin suomenkielisen työväenopiston kanssa. Tutkimukseen haastateltiin neljää henkilöä kurssin aluksi, kurssin päätteeksi ja kevään 2016 lopussa. Tutkimustulokset esitetään neljänä tarinana ja niiden temaattisena yhteenvedona. Kehitysideat Helsingin kaupunginorkesterin yleisölle suunnattuun pedagogiseen toimintaan ja materiaaliin on koottu omaan alalukuunsa.</p> <p>Tämän tutkimuksen mukaan aikuisten musiikkisuhteessa on läsnä sekä musiikin ymmärtäminen tietämisen tasolla, että kokeminen tunteen tasolla. Konserttikokemuksen reflektointi tuki tämän tutkimuksen aikuisten kokemuksen jäsentymistä ja kokemuksen jakaminen muille oli merkityksellistä. Toiminnallisuus on tämän tutkimuksen mukaan aikuisille tärkeä kuuntelukasvatuksen menetelmä. Aikuiset halusivat perustietoa klassisesta musiikista, musiikin historiasta ja teoriasta. Aikuiset olivat kiinnostuneita tutustumaan sinfoniakonserttien teoksiin ja esiintyjiin, erityisesti kapellimestariin, etukäteen ennen konserttia.</p>	
<p>Hakusanat</p> <p>taidemusiikki, aikuiskasvatus, kuuntelukasvatus, vapaa sivistystyö, yleisötyö</p>	
<p>Tutkielma syötetty plagiointitarkastusjärjestelmään</p> <p>19.2.2017</p>	

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Musiikin kuunteleminen	7
2.1 Musiikin kuuntelemisen lähtökohdat	7
2.2 Musiikin merkityssuhteet	9
2.3 Musiikilliset tunnekokemukset.....	10
2.4 Kuuntelukasvatus	11
3 Aikuinen oppijana	14
3.1 Oppimisen erityispiirteitä	14
3.2 Sosiokonstrukttiivinen oppimiskäsitys	15
3.3 Vapaa sivistystyö.....	16
3.4 Elinikäinen oppiminen	18
4 Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi.....	20
4.1 Tavoitteet.....	20
4.2 Sisältö	21
5 Tutkimusasetelma	24
5.1 Tutkimuskysymykset.....	24
5.2 Tutkimusmenetelmä	24
5.3 Aineistonkeruumenetelmä.....	25
5.4 Aineiston analyysi	28
5.5 Tutkimuksen eettiset näkökohdat	29
6 Tulokset.....	32
6.1 Helena – kokemuksen syventämistä.....	33
6.2 Anneli – uusi ovi aukeni musiikkiin.....	39
6.3 Johanna – sallivampi asenne	42
6.4 Seija – tietopohjan rakentamista.....	47

6.5 Tarinoiden yhteenveto	52
6.6 Kehitysideat Helsingin kaupunginorkesterin pedagogiselle toiminnalle ja materiaalille	55
7 Pohdinta	59
7.1 Johtopäätökset	59
7.2 Tutkimuksen luotettavuus	60
7.3 Jatkotutkimusaiheita	62
Lähteet	63
Liitteet	68
Liite 1. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssikuvaus ja konserttiohjelmat	
Liite 2. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin aloituskysely	
Liite 3. Tietoa tutkimuksesta ja vaitiolositoumus, lupa ääni- ja kuvatallennukseen	
Liite 4. Lähtötilanne – ensimmäinen teemahaastattelurunko	
Liite 5. Konserttikokemuskysely	
Liite 6. Kokemukset kurssista ja oppiminen – toinen teemahaastattelurunko	
Liite 7. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin loppupalaute	
Liite 8. Kasvu klassisen musiikin kuuntelijana – kolmas teemahaastattelurunko	

1 Johdanto

Valtionosuuden piirissä toimivista orkestereista valtaosa tekee yleisötyötä. Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyöllä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla lisätään orkesterin tarjonnan saavutettavuutta, syvennetään konserttikokemusta, tuotetaan palveluja erityisryhmien tarpeisiin sekä tuotetaan konserttitapahtuman tueksi pedagogista materiaalia (Yleisötyö strategia 2015). Yleisötyön tavoitteena on tehdä sinfoniaorkesteri tutuksi yleisölle sekä mahdollistaa kommunikaatio orkesterin ja yleisön välillä.

Aikuiset ovat sinfoniaorkesterin yleisötyön kannalta merkityksellinen kohderyhmä. Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n teettämän kävijätutkimuksen mukaan valtaosa (80 %) yleisöstä on yli 50 vuotiaita (Partanen, Ahomäki & Müller 2015). Aikuisille suunnatuiksi yleisötyön muodoiksi ovat vakiintuneet taiteilijataapaamiset ja teosesittelyt, mutta orkesterit ovat kehittäneet näiden rinnalle myös paljon uusia keinoja tavoittaa yleisöä (Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n vuosikertomus 2015, 7).

Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi on osa Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyötä ja se on järjestetty yhteistyössä Helsingin suomenkielisen työväenopiston kanssa vuosina 2014 ja 2015. Idea kurssista tuli kapellimestari Satu Simolalta, joka myös toimi kurssin opettajana. Kurssi oli suunnattu niille aikuisille, jotka halusivat kokeilla klassista musiikkia, mutta eivät tiedä miten kuunnella sitä. Kurssin tavoitteena oli opettaa taitoja kuunnella ja lähestyä klassista musiikkia.

Kiinnostuin tästä tutkimusaiheesta käydessämme läpi kokemuksia vuoden 2014 kurssista yhdessä Satu Simolan kanssa. Toimin Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyön tuottajana ja vastasin kurssin organisoinnista. Kyseessä oli uudenlainen kurssikokonaisuus, jossa yhdistyi kiinnostavalla tavalla klassinen musiikki ja kurssiosallistujien kokemusmaailma. Halusin haastatella seuraavan kurssin osallistujia ja sitä kautta ymmärtää paremmin aikuisten kuuntelukasvatuksen kokonaisuutta. Aihe on musiikkikasvatuksellisesti kiinnostava, koska musiikin kuuntelu on merkittävä osa aikuisten musiikkisuhdetta.

Tässä laadullisessa tapaustutkimuksessa tarkastelen aikuisten musiikkisuhdetta, kuuntelutapoja ja oppimista. Tavoitteenani on selvittää (1) miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujat kuvaavat suhdettaan klassiseen musiikkiin ja (2) miten Opi kuunte-

lemaan klassista! -kurssi merkityksellistyi kurssin osallistujille. Tutkimukseni on samalla kehitystutkimus, tavoitteena on selvittää (3) miten tutkimustiedon avulla voidaan kehittää Helsingin kaupunginorkesterin yleisölle suunnattua pedagogista toimintaa ja materiaalia.

Ennako-oletuksenani oli, että luentojen kautta saatu tieto kehittää kurssin osallistujien musiikin erottelukykyä ja auttaa heitä ymmärtämään sinfoniaorkesteria; sen soitinryhmiä ja niiden erityispiirteitä. Kurssin lähtökohtana oli tukea jokaisen osallistujan yksilöllistä tapaa kuunnella ja lähestyä klassista musiikkia. Ei ole yhtä tavoiteltavaa tapaa kuunnella klassista musiikkia, eikä ennakkotieto ole myöskään edellytys klassisen musiikin kuuntelemiselle.

Valitsin tutkimushenkilöiksi syksyn 2015 Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujista neljä, joiden lähestymistapa klassiseen musiikkiin oli mahdollisimman heterogeeninen: haasteltavat kuuntelivat klassista musiikkia eri syistä ja heidän suhteensa klassisen musiikkiin oli läheinen, kaukainen tai jotain siltä väliltä. Klassisesta musiikista käytetään myös termiä taidemusiikki. Käytän tutkimuksessa näitä kahta termiä klassinen musiikki ja taidemusiikki synonyymisesti.

Tarkastelen tutkimukseni teoriaosassa musiikin kuuntelua ja aikuisen oppimiseen liittyviä erityispiirteitä. Tutkimukseni sijoittuu aikuiskasvatuksessa vapaan sivistystyön kentälle, jossa merkityksellistä on elinikäinen oppiminen. Keskeinen tutkimukseeni liittyvä käsite on kuuntelukasvatus. Tarkastelen kuuntelukasvatusta tutkimuksessani aikuiskasvatuksen näkökulmasta. Kuuntelukasvatusta on tutkittu useissa opinnäytetöissä sekä kolmessa väitöskirjassa. Suomalaisissa tutkimuksissa näkökulma on ollut joko lapsissa (Hyvönen 1995; Veikkola 1995; Karlsen 2002; Turunen 2016) tai kuuntelukasvatusta on tarkasteltu osana ammatillista työnkuvaa (Lohi 2005; Toivonen 2014).

2 Musiikin kuunteleminen

Tässä luvussa tarkastelen musiikin kuuntelemisen lähtökohtia ja sitä, millaisia merkityssuhteita luomme musiikkiin. Tarkastelukohteenani ovat myös musiikilliset tunnekokemukset sekä se, mikä merkitys kuuntelukasvatuksella on musiikin kuuntelemiselle.

2.1 Musiikin kuuntelemisen lähtökohdat

Musiikin kuunteleminen on luonteeltaan aktiivista toimintaa. Hyvönen toteaa, että saamme tietoa ulkomaailmasta aistien kautta ja mieli valikoi ja järjestää tätä tietoa. Se miten mieli prosessoi ulkomaailmasta saatua informaatiota, esimerkiksi kuultua musiikkia, on oppimisen tulosta. (Hyvönen 1995, 5.) Tässä luvussa käyn läpi äänen ominaisuuksia sekä sitä, miten mieleemme käsittelee ääntä. Luvun lopuksi nostan esiin musiikin kuunteluprosessia mielestäni hyvin avaavan Dunnin (2014) intuitiivisen kuuntelemisen teorian.

Äänen ominaisuudet

Gardnerin (1983) mukaan keskeisimpiä äänen ominaisuuksia musiikissa ovat sävelkorkeus (*pitch*) ja rytmi (*rhythm*). Sävelkorkeutta voidaan tarkastella horisontaalisesti tai vertikaalisesti. Edellisessä äänet seuraavat toisiaan, kun taas jälkimmäisessä kaksi tai useampaa ääntä soi saman aikaisesti luoden harmonian tai dissonanssin. Sävelkorkeuden ja rytmin rinnalla on äänenväri (*timbre*), jota Gardner kuvaa äänen karakterisena laatuna. (Gardner 1983, 104–105.) Järveläinen tarkentaa edelleen, että äänenväri on ominaisuus, jonka perusteella kuulija erottaa toisistaan äänet, jotka ovat yhtä korkeita ja voimakkaita. Äänenväriä ovat vakiintuneet kuvaamaan erilaiset määritelmät, kuten terävyys, karheus, vaihteluvoimakkuus ja tonaalisuus. (Järveläinen 2010, 38–39.)

Psykoakustiikka käsittelee äänten ominaisuuksien havaitsemista. Yksilön vastaanottaman äänen voimakkuuden fyysikaalinen mitta on desibeli, mutta psykoakustiikassa puhutaan äänekkyydestä. Äänekkyyisaistimukseen vaikuttavat äänivärähtelyn voimakkuuden lisäksi muun muassa äänen taajuus, kaistanleveys ja kesto. Äänen voimakkuus desibelleissä ei siis riitä kuvaamaan subjektiivista äänekkyyisaistimusta. (Emt., 33–35.)

Tämän tutkimuksen kannalta kiinnostavaa ovat konserttialin akustiikkaan liittyvät seikat, sekä erityisesti se, miten konserttialin välittää kuulijalle esiintyjien tuottaman äänen. Beranek (2004) listaa keskeisimpiä konserttialien laatua kuvaavia subjektiivisia mittoja. Näitä ovat esimerkiksi kaiuntaisuus (*reverberation*), mikä vaikuttaa esimerkiksi äänten erotteluun, resonanssi (*resonance*) ja tasapaino (*balance*) kuulokuvassa eri soitinryhmien välillä sekä orkesterin ja solistin välillä. (Beranek 2004, 20–32.)

Kuuntelijan kognitiiviset prosessit

Käsitlemme tietoisesti vain osan meitä ympäröivistä äänistä. Aivot eivät vain kopioi musiikillista ärsykettä, vaan ihminen samanaikaisesti kuulee ja käsittelee mielessään kuulemansa. (Kerchner 2014, 45.) Psykologit ovat jakaneet tavat vastaanottaa musiikkia kahteen eri luokkaan, ”*bottom-up*” ja ”*top-down*”. Hyvösen mukaan edellisessä yksityiskohdista liikkeelle lähtevässä tavassa tarkastellaan yksilön tapaa prosessoida musiikkia sen ainesten, kuten rytmisten kuvioiden ja yksittäisten sävelten pohjalta. Jälkimmäisessä taas materiaalina ovat kokonaiset kappaleet ja huomio kiinnitetään muun muassa musiikin sisältämiin metaforiin. (Hyvönen 1995, 96.) Gardner vertaa musiikin prosessoimista kielenymmärrykseen: kielessä voidaan tarkastella sen fonetiikkaa mutta myös sanojen merkityksiä. Ymmärtääkseen musiikkia tai runoa molempia tapoja vastaanottaa kyseistä taiteen lajia tarvitaan. (Gardner 1983, 106–109.)

Ihmisellä ei Gardnerin mukaan tarvitse olla vahvaa musiikin tuntemusta, jotta hän voi ymmärtää eri sävelten välisiä suhteita. Tottumatonkin musiikin kuuntelija yhdistää annetun rytmin muihin vastaavanlaisiin rytmisiin kuvioihin. Yksilöllä on skeema musiikin kuunteluun. (Emt., 107.) Tämä skeema, jonka teorian Piaget alun perin kehitti, on Hargreavesin mukaan kuin rakennuspalikka mielen kognitiivisissa rakenteissa (Hargreaves 1986, 15).

Intuitiivinen musiikin kuuntelu

Dunn (2014) kuvaa yksilön musiikin kuuntelun aktiivista ja luontaista prosessia intuitiivisen musiikin kuuntelun käsitteellä. Musiikki saa merkityksen kuuntelun kautta. Miellemme luo representaatioita musiikista. Ihmisen kognitiiviset ja tunnereaktiot eivät Dunnin mukaan rajoitu yksilön musiikin tekniseen ymmärtämiseen. Kuunteleminen on intuitiivista, koska terveillä yksilöillä se ei vaadi ohjausta. (Emt., 71.)

Ihmisen aiemmat kokemukset, kuten kulttuurinen ja sosiaalinen ympäristö, sekä uskomukset ja asenteet luovat suodattimen musiikin kuuntelulle. Kuuntelukontekstilla on merkittävä vaikutus musiikin kuunteluun. Tästä ovat esimerkkinä sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät, fyysinen ympäristö, ajankohta tai kuuntelua edeltävät tai seuraavat tapahtumat. Vuorovaikutus musiikin ja musiikkia esittävien muusikoiden kanssa on luonnollisesti oma, merkittävä ulkoinen tekijä. Kuuntelemisesta aiheutuu useita reaktioita, jotka voivat olla esimerkiksi kognitiivisia, kinesteettisiä tai tunnetasolla tapahtuvia. (Emt., 71–73.)

Musiikin kuuntelemisen aiheuttamat reaktiot tulevat yhteen kokemuksessa (*experiencing in action*), jossa myös käsittelemme ennakko-odotuksiamme siitä mitä voi tulla, mitä ei tule ja mitä tulee. Tästä aiheutuu holistinen kokemus: mieli luo kokemuksesta representaation, joka on uniikki joka kuuntelukerralla. (Emt., 73.)

2.2 Musiikin merkityssuhteet

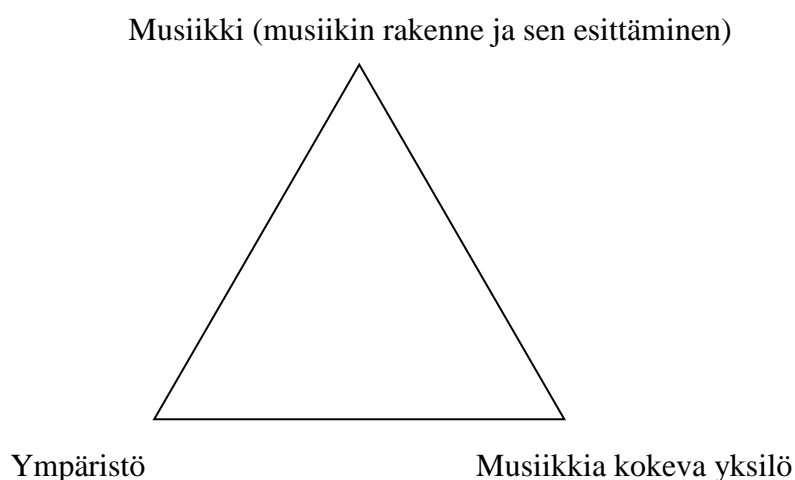
Musiikkia luodaan Hyvösen mukaan lähes poikkeuksetta taiteellisessa tarkoituksessa, ei pelkän yksitasoisen informaation välittämiseksi. Jos verrataan kieleen, musiikki ei ole vastaavanlainen yksiselitteisten ulkopuoliseen maailmaan viittaava merkitysten kantaja (Hyvönen 1995, 42, 44.) Booth taas vertaa viihdettä ja taidetta toisiinsa. Boothin mukaan viihde vahvistaa maailmankuvaamme: se on ymmärrettävää, koska se toistaa sen, mitä jo tiedämme. Taidekokemuksella on sen sijaan mahdollisuus laajentaa ymmärrystämme ja sen on kosketuksissa omaan luovuuteemme. Taiteessa ja oppimisessa teemme yksilöllisesti merkityksellisiä yhteyksiä itseemme ja itsellemme uusiin asioihin. (Booth 2009, 5, 7.)

Hyvönen esittelee tutkimuksessaan musiikin reseptomallinsa, joka pohjautuu Leonard B. Meyerin musiikillisten merkitysten kategorisointiin. Hyvösen mallissa musiikin lähestymistavat luokitellaan formaaliksi, kineettis-ekspressiiviseksi tai referentiaaliseksi sen mukaan, minkälaisia merkityksiä musiikki kuuntelijassa herättää. Formaalisessa lähestymistavassa musiikin merkitys liittyy musiikin elementteihin. Kineettis-ekspressiivisessä luokassa ovat musiikin tunnemerkit ja jännitevaihteluiden aiheuttamat affektit. Referentiaalisessa lähestymistavassa musiikki herättää mielikuvia, muistoja tai assosiaatioita musiikin ulkopuolisen maailman tapahtumiin. Hyvösen mukaan

reseptomallin luokat eivät sulje toisiaan pois, vaan voivat esiintyä päällekkäisinä. (Hyvönen 1995, 100–173; Hyvönen 1997, 20.)

2.3 Musiikilliset tunnekokemukset

Tunteet liittyvät erottamattomasti musiikkiin. Musiikillinen tunnekokemus syntyy Eerolan ja Saarikallion (2010, 267) mukaan musiikin, musiikkia kokevan yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksessa.

Kuvio 1. Musiikillisen tunnekokemuksen konteksti Eerolan & Saarikallion (2010) mukaan.

Kun tarkastellaan tunnekokemusta musiikin näkökulmasta, Eerola ja Saarikallio tekevät jaon musiikin rakenteeseen sekä sen esittämiseen liittyviin piirteisiin. Tonaliteetti ja rytmi luovat musiikin rakenteessa ennakoitavuutta, mikä taas tyydyttää kuuntelijaa. Esittäjä taas voi tulkita musiikin rakenteen monella eri tavalla ja kiinnittää huomiota muun muassa tempoon, artikulointiin ja voimakkuuteen. Kuuntelijan luoma esittämiseen liittyvien piirteiden tulkinta voidaan katsoa olevan sisäsyntyistä, kun taas musiikillisten piirteiden (esim. duuri ja molli, musiikillisiin rakenteisiin perustuvat odotukset) yhteys tunteisiin opitaan kulttuurisesti. (Emt., 267–268.)

Suoniemi (2008) esittää, että musiikissa melodiakulun, tempon ja sävelkorkeuden voidaan katsoa ilmaisevan tai stimuloivan suoraan tiettyjä tunteita. Tunteiden ilmaisu on näin sisään rakennettu musiikkiin. Tämä käsitys oli vallalla barokinajan affektiopissa, jossa melodiakulut vastasivat tunteita tai tunnetiloja ja niiden tavoitteena oli herättää kuulijassa tämän nimenomaisen affektisisällön assosiaation. (Emt., 18.)

Yksilötasolla musiikilliset tunnekokemukset syntyvät monenlaisten mekanismien vaikutuksesta. Tästä johtuu musiikin voimakas vaikutus tunteisiin: musiikki tavoittaa ihmiskokemuksen fysiologisista reflekseistä symbolisiin mielikuviin ja kognitiiviseen prosessointiin. (Eerola & Saarikallio 2010, 266.) Musiikinkuuntelun merkitykset ja tunnevaikutukset ovat Suoniemen mukaan syvällisiä, koska ne kohdistuvat sosiaaliseen vuorovaikutukseen, esteettisyyteen ja terveyteen vaikuttaviin assosiaatiotunnekokemuksiin, kuten stressiin, masennukseen, yksinäisyyteen tai itsetuntoon (Suoniemi 2008, 10).

Ympäristön vaikutusta musiikillisen tunnekokemuksen syntymiseen on tutkittu kolmikentästä vähiten (Eerola & Saarikallio 2010, 272). Sloboda esittää musiikin kuuntelijan aktiivisena toimijana, joka tekee valinnan mitä musiikkia kuuntelee, missä ja milloin, mitä hän musiikista kuuntelee suhteessa tarpeisiinsa, tavoitteisiinsa ja musiikille antamiinsa merkityksiinsä. Musiikin kuunteleminen liittyy siis vahvasti olosuhteisiin. (Sloboda 2005, 319–320.)

2.4 Kuuntelukasvatus

Kuuntelukasvatusta on Turusen (2016) mukaan perinteisesti tarkasteltu joko esteettisen tai praksialaisen musiikkikasvatusfilosofian näkökulmasta. Esteettinen musiikkikasvatustähtämys pohjautuu tavoitteelle, jossa oppijaa autetaan ymmärtämään musiikkia taiteena ja löytämään siitä esteettisiä arvoja. Praksiainen musiikkikasvatusfilosofia on syntynyt kritiikkinä esteettiselle näkemykselle. Siinä painotetaan musiikin merkitystä ihmisen elämässä musiikkiteosten itseisarvon sijaan. Tämä musiikin merkityksen sisäistäminen toteutuu vain toimimalla musiikin parissa. Turunen pohjaa tutkimuksensa kokemukseen itseensä, jota ei tarvitse hänen mukaansa oppia tai parantaa. Kokemuksellinen oppiminen yhdistettynä aktiiviseen kuunteluun luo kokonaisvaltaisen ja henkilökohtaisesti mielekkään suhteen taidemusiikkiin. (Emt., 14–21.)

Hyvönen (1997) määrittelee kuuntelukasvatuksen musiikinopetuksen yhteydessä tapahtuvaksi musiikkiteosten kuunteluksi, jonka avulla oppilaissa pyritään kehittämään aktiivista ja analyysoivaa musiikin kuuntelukykä, mahdollisimman laajaa musiikin tuntemusta ja kykyä eläytyä musiikinkuunteluun. Kuuntelukasvatuksen tavoitteena on Hyvösen mukaan kehittää oppilaissa taiteentuntijuutta musiikin alalla, eli musiikintuntijuutta. (Emt., 19.) Kuuntelukasvatus on oman kokemukseni mukaan esiintynyt omassa tutkimusympäristössäni, eli vapaassa sivistystyössä, osana kuunteluanalyysikursseja ja mu-

siikin historiakurssien yhteydessä sekä osana sinfoniaorkesterin kanssa tehtävää yhteistyötä.

Elliot (1995) edustaa praksiaalista musiikkikasvatuskäsitelmää. Hänen mukaansa musiikin kuuntelua tulisi opettaa tilanteissa, jossa opettaja liittyy kuunteluun musiikin tekemistä. Musiikin rakastaminen, arvostaminen ja siitä nauttiminen vaatii Elliotin mukaan musiikin ymmärtämistä osana esittäviä taiteita. Musiikin kuuntelemisen todellisuus liittyy ihmisten yhteen tulemiseen ja ainutkertaisten musiikkielämyksien kokemiseen. Musiikin esittämisen ymmärtämiseksi tarvitaan Elliotin mukaan oppilaiden omia esityksiä, säveltämistä, sovittamista ja johtamista. Yksilön musiikin kuuntelua ja tekemistä ei Elliotin mukaan voida erottaa toisistaan – musiikin tekeminen (*musicing*) ja kuunteleminen (*listening*) ovat kolikon kaksi eri puolta. (Emt., 102–103.)

Eri oppimiskäsitysten mukaisessa kuuntelun tukemisessa opetuksen tavoitteet vaihtelevat samoin kuin oppijan rooli opetustilanteissa. *Behaviorismi* pyrkii luonnontieteellisen tarkkoihin ja tutkijan mitattavissa oleviin kokeellisiin tuloksiin ja huomio kiinnittyy sisäisten prosessien sijaan näkyvään käyttäytymiseen ja ympäristöön käyttäytymisen aiheuttajana (Hyvönen 1995, 87). Behavioristisessa opetuksessa musiikin kuuntelijoita pyydetään kiinnittämään huomiota tiettyihin musiikin elementteihin. Kerchnerin mielestä behavioristinen suuntaus luokkahuoneessa, jossa opettaja kertoo oppilaille mitä heidän pitäisi kuunnella musiikissa, sulkee pois kuulijan mahdollisuudet luoda oma henkilökohtainen musiikinkuuntelukokemuksensa. (Kerchner 2014, 45–46.)

Sen sijaan *kognitiivisen* oppimiskäsityksen mukaan yksilö vastaanottaa tonaaliset ja rytmisen kuviot sensoristen strategioiden kautta; kun kuulemme musiikkia, skeemat mielessämme aktivoituvat. Mikäli olemassa oleva skeema on riittämätön organisoimaan ja tulkitsemaan musiikillista ärsykettä mielemme luo uuden kognitiivisen mallin. Kognitiivismi tuo uudella tavalla esiin yksilön osallisuuden musiikin kuuntelussa. Kuulija ei ole passiivinen vastaanottaja vaan hän järjestää mielessään ja reagoi tunteilla kuulemaansa. Mitä enemmän yksilö kuulee tietyn tyylin musiikkia ja havainnoi sen esteettisiä ominaisuuksia sitä yksityiskohtaisempi malli hänelle tulee kyseisen tyylin musiikista. (Emt., 46.)

Musiikin kuuntelukokemuksia on Kerchnerin mukaan tutkittu muun muassa antamalla kuuntelijoille tehtäväksi kuvata sanallisesti kuuntelukokemustaan, piirtämällä sitä, hyödyntämällä kinesteettisiä ulottuvuuksia tai keksimällä oman nuotinnoksen kuulemalleen. Nämä moniaistilliset sovellukset kuvaavat yksilön musiikillista ajattelua ja proses-

seja, mutta Kerchner toteaa niiden olevan myös reaaliaikaista musiikillista ajattelua. Nämä sovellukset auttavat myös kuulijaa jakamaan oman kokemuksensa muille ja ovat musiikinopettajalle tärkeä väylä ymmärtää oppilaansa kokemusta. (Emt., 48–49.)

Konstruktivismiin liittyy muun muassa kuulijan aktiivinen rooli oppijana, mielen taito organisoida kuulemaansa materiaalia ja elinikäinen oppiminen. Konstruktivistien mukaan oppiminen liittyy vahvasti siihen kulttuuriseen, historialliseen ja sosiopoliittiseen ympäristöön, jossa kuuliija elää. (Kerchner 2014, 47–48.) Kokoavasti voidaan todeta, että sekä Turusen (2016), Hyvösen (1997), Elliotin (1995), että Kerchnerin (2014) näkemyksissä painottuu oppijan aktiivinen rooli. Esimerkiksi Turusen tutkimuksessa kävi ilmi, että mielikuvaisuus, aistisuus ja kehollisuus olivat koululaisille tyypillisiä taidemusiikin kokemisen tapoja. Kuuntelukasvatuksessa on Turusen mukaan merkityksellistä huomioida oppilaiden intressit ja luontaiset kokemistavat ja sitä kautta järjestää monipuolista, motivoivaa, mielekkäänä koettua ja avartavaa taidemusiikin kuuntelukasvatusta. (Turunen 2016, 207, 222). Tässä tutkimuksessa voidaan nähdä yhtymäkohta praksiaaliseseen musiikkikasvatukseen. Tutkimus perustuu tutkimushenkilöiden määrittelylle omasta kokemuksellisesta merkityssuhteestaan klassiseen musiikkiin ja Opi kuuntelemaan klassista! -kurssiin.

3 Aikuinen oppijana

Tässä luvussa tarkastelen aikuista oppijana. Aloitan esittelemällä muutamia keskeisiä aikuisen oppimisen erityispiirteitä, jonka jälkeen esittelen sosiokonstruktivistisen oppimisen lyhyesti. Vapaa sivistystyö määrittää tutkimusympäristöäni, jossa elinikäisen oppimisen teema on vahvasti läsnä. Kaupunginorkesteri on 1990-luvulta asti tarjonnut taidemusiikin kokemisen paikkoja yhteistyössä Helsingin suomenkielisen työväenopiston kanssa. Vuonna 2007 työväenopiston silloinen johtava musiikinopettaja Raija Lampila määritteli yhteistyön seuraavasti: ”Kasvatamme taidemusiikista monipuolisesti nauttivia kuulijoita.” (Kouvo 2007.)

3.1 Oppimisen erityispiirteitä

Aikuisuus voidaan määritellä eri tavoin riippuen siitä, tarkastellaanko kulttuurista aikuisuutta, juridista aikuisuutta vai aikuisuutta kehityspsykologian näkökulmasta. Kulttuurisesti aikuisuus liitetään täysi-ikäisyyteen. Juridisesti aikuisuus taas määritellään koulutukseen ja työelämään liittyvänä käsitteenä. Kehityspsykologiassa aikuisuus liitetään rooleihin, joita aikuisella on perheessä ja työssä. (Koski & Moore 2001, 4–6.)

Aikuisen oppimista voidaan verrata lapsen oppimiseen. Tästä näkökulmasta Merriam ja Bierema (2014) esittävät kolme merkittävää eroa. Lapsi on riippuvainen toisten huolenpidosta ja oppiminen on merkittävässä roolissa hänen elämässään, kun taas aikuisella on oppimisen lisäksi monia muita rooleja ja vastuita. Toinen ero on aikuisen ja lapsen elämäkokemus, aikuinen hyödyntää kokemuksiaan oppimisessa. Kolmas Merriamin ja Biereman esittämä ero on, että aikuiset ovat kehityksellisesti eri vaiheessa kuin lapset. Siinä missä lasten kehitys on biologista, fyysistä ja kognitiivista, aikuiset kehittyvät sosiaalisissa rooleissaan ja psykososiaalisissa tehtävissään. (Emt., 11–12.)

Tuomisto jakaa aikuisen oppimisen ympäristöt formaaliksi, ei-formaaliksi, informaaliksi, itseohjatuksi ja satunnaisoppimiseksi. *Formaali kasvat*us tähtää tutkintoon; joko yleissivistävään (perusaste ja lukio) tai ammatillisen keskiasteen tai korkeakoulututkintoon. *Ei-formaalikasvat*us on se osa organisoidusta ja tavoitteellisesta aikuisopiskelusta, joka ei tähtää tutkintoon. Esimerkiksi suurin osa vapaasta sivistystyöstä ja ammatillinen täydennyskoulutus, joka ei ole sidottu koulutusjärjestelmän tutkintoihin tai pysyviin koulutusohjelmiin on ei-formaalista kasvatusta. Työelämässä on mahdollisuus edistää

osaamista *informaalilla oppimisella*, esimerkiksi työnkierrolla tai työtehtävien laajentamisella, jossa oppiminen voi olla tietoista ja tavoitteellista tai spontaania ja suunnittelematonta. Aikuiset voivat myös kehittää itseään oma-aloitteisesti vapaa-ajallaan. Tätä kutsutaan *itseohjatuksi oppimiseksi* (*self-directed learning*). *Satunnaisoppimista* tarkoitetaan, kun kokemuksia ei käytetä tietoisesti tavoitteellisen oppimisen edistämiseksi. Esimerkiksi kokemuksen kautta oppiminen on ammattien oppimisen vanhin ja yleisin muoto. (Tuomisto 1994, 31–38.)

Tämän tutkimuksen kontekstissa nousevat esiin erityisesti ei-formaali kasvatus ja itseohjattu oppiminen. Oppimisessa ei tavoitella tutkintoa vaan merkityksellistä on aikuisten halu kehittää itseään suhteessa klassisen musiikin kuunteluun. Aikuiset tuovat opetukseen mukanaan oman henkilökohtaisen elämän historiansa ja kokemuksensa, jota heidän on mahdollista hyödyntää oppimisessaan.

3.2 Sosiokonstruktiivinen oppimiskäsitys

Tämän tutkimuksen oppimisympäristö on Helsingin suomenkielisen työväenopiston musiikinopetus. Helsingin työväenopiston opetuksen tavoitteissa voidaan nähdä sosiokonstruktiivisen oppimiskäsityksen painotus:

Oppija on vapaa, itseohjautuva, tavoitteellisesti toimiva ja tilannetajuinen. Hän luottaa itse omiin kehittymismahdollisuuksiinsa. Hän tekee valintoja vapaasti, mikä on myös vastuullista, yksilöllistä ja ainutkertaista toimintaa. Opistossa toimitaan henkilökohtaisen oppimisen periaatteiden mukaisesti: oppija asettaa itselleen oppimistavoitteet omien tarpeittensa, mielenkiinnon kohteittensa ja aiemman osaamisensa perusteella; oppija hallitsee oppimisensa sisältöä ja oppimisprosessia; oppija kommunikoi toisten kanssa oppimisprosessinsa aikana. (Helsingin työväenopiston opetussuunnitelma 2015, 7).

Sosiokonstruktiivinen oppimiskäsitys perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen; ihmisen tahtoon, luovuuteen ja kykyyn kasvaa ja kehittyä (Kauppila 2007, 12). Yllä olevassa opetuksen tavoitteessa tämä näkyy oppijan roolin määrittämisessä itseohjautuvaksi ja tavoitteellisesti toimivaksi, joka luottaa omiin kehitysmahdollisuuksiinsa. Sosiokonstruktiiviseen oppimiskäsitykseen ovat vaikuttaneet myös kognitiivinen ihmiskäsitys,

jossa ihmisen rooli on toimia tiedon käsittelijänä ja konstruktivistinen ihmiskäsitys, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona. (Emt, 12.)

Työväenopisto opetuksen tavoitteiden mukaan oppija oppii hallitsemaan oppimisensa sisältöä ja kommunikoi toisten kanssa oppimisprosessin aikana. Sosiokonstrukttiivisen oppimiskäsityksen mukaan tieto ei ole oppijan ulkopuolella, vaan oppija rakentaa tietoa itse sosiaalisissa konteksteissa ja vuorovaikutussuhteissa (Emt., 47). Bergerin ja Luckmannin mukaan todellisuus on sosiaalisesti rakennettua (*socially constructed*). (Berger & Luckmann 1966, 13).

Sosiokonstrukttiivisessa oppimisessa hyödynnetään sosiaalista vuorovaikutusta ja asiantuntijaosaamista. Opettajan rooli on tiedon hankintaprosessia rakentava ohjaaja, ei tiedon siirtäjä. Opiskelija rakentaa tietoa vuorovaikutussuhteissa toisten kanssa. Sosiokonstrukttiivisessa oppimiskäsityksessä nähdään merkittävänä se, että opiskelija luo tiedolle oman sisäisen merkityksen, eikä etsi tietoa, joka on hänen ulkopuolellaan. Reflektointi, opiskelijan sisäinen ja vuorovaikutuksellinen pohdinta on olennaista oppimisessa. (Kauppila 2007, 51.) Sosiokonstrukttiivinen oppimiskäsitys tukee hyvin vapaan sivistystyön musiikinopetuksen tavoitteita, varsinkin silloin kuin opetus järjestetään ryhmämuotoisesti.

3.3 Vapaa sivistystyö

Suomessa yksi keskeisimpiä aikuisten musiikin opetuksen alueita on vapaa sivistystyö, joka ei ole tutkintotavoitteista eikä sen sisältöjä määritetä lainsäädännössä toisin kuin muun muassa taiteen perusopetuksen. Koulutuksen sisällöistä päättävät sitä tarjoavat tahot. Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat muun muassa kansanopistot, kansalaisopistot ja kesäyliopistot. (Opetushallituksen verkkosivut.)

Vapaata sivistystyötä määrittelevä laki asetettiin ensimmäisen kerran 1990-luvulla. Vapaalle sivistystyölle määriteltiin tuolloin yksilöllinen, yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen tarkoitus. Vapaan sivistystyön tavoitteista käytiin keskustelua 2008–2009 ja vuoden 2010 alusta tuli voimaan uusi vapaan sivistystyön laki. Siinä sivistystyöhön viitataan ensimmäistä kertaa koulutuksena, kun aiemmin oli puhuttu opintotoiminnasta. Vapaa sivistystyö nähdään nykyään organisoituna toimintana, jossa tavoitteena ei ole yleinen sivistys vaan erityistaitojen ja valmiuksien edistäminen. (Niemelä 2011, 62–63.) Va-

paan sivistystyön tarkoituksessa painottuu uudessa laissa sen yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen tarkoitus:

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta (Laki vapaasta sivistystyöstä, 1 § 29.12.2009/1765).

Laissa määritellään edelleen, että vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on ”edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.” (Emt.)

Helsingin suomenkielinen työväenopisto

Vapaan sivistystyön ja työväenopistotoiminnan kehitystä voidaan tarkastella Helsingin suomenkielisen työväenopiston kehityksen kautta, joka alkoi vuonna 1885, kun Helsingin työväenyhdistys haki varoja suomen- ja ruotsinkielisten kansantajuisten esitelmien järjestämiseen. Pieni avustus myönnettiin: monet kaupunginvaltuuston jäsenet olivat lähellä yhdistyksen toimintaa, se oli perustettu kaupungin liberaalin porvariston hankkeena. Työväenyhdistys sai 1890-luvulla yhteistyökumppanikseen Kansanvalistusseuran ja kurseja alettiin kutsua kansanopistokursseiksi. Ruotsinkieliset kansanopistokurssit siirtyivät juuri perustetulle Arbetets Vänner -yhdistykselle. Laajan valmistelutyön jälkeen kaupunginvaltuusto teki päätöksen työväenopiston perustamisesta ja opistotalon rakentamisesta vuonna 1912. Varsinainen vahvistus valtionavulle annettiin vuodenvaihteessa 1913-1914. (Nyström 2014, 12, 14–19.)

Musiikki on kuulunut aina Helsingin suomenkielisen työväenopiston opetukseen. Perinne opetustilaisuuksien aloittamisesta ja päättämisestä yhteislaululla syntyi jo ennen opiston perustamista ja jatkui pitkään. Työväenopiston ensimmäinen kuoro perustettiin vuonna 1915. Laulun lisäksi työväenopistossa on ollut orkesteri- ja soitinryhmiä, soitinkurseja ja teorianopetusta. Helsinginkadun Filharmonikot, orkesterikerhosta kasvanut sinfoniaorkesteri aloitti toimintansa vuonna 1945. Musiikkiteatteri tuli työväenopistoon 1970-luvulla. Suurin musiikkiproduktio on ollut useiden eri aineiden opistoryhmien yhteishanke, rock and roll -musikaali Grease, vuonna 1997. (Emt. 114–115.) Yhteistyö kaupunginorkesterin kanssa 1990-luvulta 2000-luvun lopulle saakka piti sisällään kon-

serttikäyntejä, teoksia valaisevia luentoja, sekä muusikkotapaamisia ja tutustumisia orkesterin tiloihin ja toimintaan (Kouvo 2007). Ennen 2014 aloitettua Opi kuuntelemaan klassista! -kurssia yhteistyössä oli ollut muutamien vuosien tauko.

Kaupunkityöväestölle suunnatun kansansivistystoiminnan lähtökohdat ovat pysyneet työväenopiston toiminnan taustalla. Näitä ovat sosiaalisten ongelmien lieventäminen, työväestön taloudellisen aseman parantaminen, elämänhallintakeinojen lisääminen ja muuttuvassa yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen mahdollistaminen. 1980-luvun lopulta alkanut yhteiskunnallinen murros modernista teollisuusyhteiskunnasta jälkiteolliseen postmoderniin yhteiskuntaan haastoivat vapaata sivistystyötä. Opistotoiminnan perusarvoja, toimintamalleja ja tavoitteita arvioitiin. Vapaa sivistystyö oli tullut tienristeykseen. Lainsäädännössä alettiin puhua aikuiskoulutuksesta ja hallinnossa käytettiin tuotantotaloudesta lainattuja käsitteitä visiot, arvot ja strategia. Helsingin työväenopiston visioksi on määritelty ”Helsingin työväenopisto on rohkea ja arvostettu aikuiskoulutuksen suunnannäyttämä lähellä ihmistä.” (Emt., 122–126.)

3.4 Elinikäinen oppiminen

Kuten edellä kävi ilmi, vapaa sivistystyö pohjautuu elinikäisen oppimisen periaatteelle (Laki vapaasta sivistystyöstä, 1 § 29.12.2009/1765). Nyyssölän ja Hämäläisen (2001) mukaan elinikäisen oppimisen juuret voidaan jäljittää pitkälle historiaan. Antiikin Kreikassa Sokrates ja Platon olivat elinikäisen kasvatuksen ajattelun kehittäjiä. Myös muinaisessa Egyptissä, Kiinassa ja Intiassa on ollut aikuisille suunnattua, hyvin suunniteltua koulutusta. (Emt., 11.)

Suomalaiseen koulutuskeskusteluun juurrutti elinikäisen kasvatuksen ja jatkuvan koulutuksen käsitteitä 1990-luvulla Aulis Alanen (Aaltonen 2006, 38). Tuomisto esittää tekstissään Alasen suoran lainauksen elinikäisen kasvatuksen määritelmästä:

Elinikäisen kasvatuksen periaate on kasvatuksellinen kokonaisnäkemys, jonka mukaan ihmisen oppiminen ulottuu jatkuvana kasvuprosessina koko elämänaikaan ja kasvatuksen tehtävä kattaa vastaavasti kaikki elämänskaudet. (Tuomisto 1994, 17–18.)

1980-luvulla toimeenpantiin useita uudistuksia, jotka edistivät elinikäisen kasvatuksen toteutumista käytännössä. 1990-luvulla siirryttiin keskitetystä ja kokonaisvaltaisesta

koulutussuunnittelusta kohti alueellisen ja paikallisen tason päätösvaltaa. Kaikessa suunnittelussa pyrittiin ottamaan huomioon opiskelija- ja oppimisenäkökulma, eli yksilöiden ja pienryhmien edellytykset ja tarpeet. (Kajanto & Tuomisto 1994, 8.)

Osana elinikäisen kasvatuksen uudistuksia siirryttiin käyttämään elinikäisen oppimisen (*lifelong learning*) termiä. Kasvatuksella viitataan Tuomiston (1994) mukaan lähettämiprosessiin, jonka keskus on yleensä opettaja. Oppimisella taas viitataan vastaanottamiseen – oppiminen on aktiivinen prosessi, joka pitää sisällään käsityksen itsesuuntautuneisuudesta. Oppimisen keskus on oppija. Elinikäisellä oppimisella halutaan siis korostaa opiskelijanäkökulmaa opetuksen suunnittelussa. (Emt., 16, 18.)

Seuraavassa tarkastellaan miten vapaan sivistystyön ja elinikäisen oppimisen tavoitteita on pyritty toteuttamaan käytännössä Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilla.

4 Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi

Helsingin kaupunginorkesteri järjesti yhteistyössä Helsingin suomenkielisen työväenopiston kanssa Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin ensimmäisen kerran syksyllä 2014. Tämän tutkimuksen tutkimushenkilöt osallistuivat syksyn 2015 kurssille, jonka tavoitteet ja sisällön esittelen tässä luvussa. Tämän tutkimuksen aineiston keräämisen jälkeen kaupunginorkesteri järjesti Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin täydennyskoulutuksena opettajille yhteistyössä Taideyliopiston Avoimen kampuksen ja Musiikkitalon kanssa syksyllä 2016. Vuosien 2014 ja 2015 kurssien sisältöjen pohjalta kehitetty Opi kuuntelemaan klassista! -verkkosovellus julkaistiin kaupunginorkesterin verkkosivuilla syksyllä 2016.

4.1 Tavoitteet

Keräsin tutkimusaineistoni Helsingin kaupunginorkesterin yhteistyössä Helsingin suomenkielisen työväenopiston kanssa järjestämältä syksyn 2015 Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilta. Kurssin osallistujat ilmoittautuivat kurssille verkossa olevan pääkaupunkiseudun kansalais- ja työväenopistojen haku- ja ilmoittautumispalvelun Ilmonet.fi:n kautta. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi on suunnattu erityisesti niille henkilöille, joilla on vähän tai ei lainkaan kokemusta klassisen musiikin kuuntelemisesta tai jotka haluavat oppia taitoja lähestyä kuuntelemaansa klassista musiikkia. Kurssin esittely Ilmonet.fi:ssä oli:

Oletko aina halunnut kokeilla klassista musiikkia, mutta et oikein tiedä kuinka sitä tulisi kuunnella? Tule oppimaan taitoja kuunnella ja lähestyä kuulemaasi. Kurssiin sisältyy 5 luentokertaa ja 5 konserttia. (Liite 1.)

Kapellimestari Satu Simola esitti idean kurssista minulle ja toimi myös kurssin opettajana. Itse toimin Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyön tuottajana. Ehdotin yhteistyötä Helsingin suomenkielisen työväenopiston musiikinopettajalle Sini Rautavaaralle ja vastasin muista kurssin käytännön järjestelyistä paitsi kurssi-ilmoittautumisten vastaanottamisesta. Olin mukana kurssikerroilla ja osallistuin keskusteluun. Kerroin myös osallistujille, miten kurssikerroilla esiin tulleita asioita on järjestetty Helsingin kaupunginorkesterissa, esimerkiksi liittyen taiteelliseen suunnitteluun ja konserttien käytännön järjestelyihin.

Kurssi oli osa Helsingin suomenkielisen työväenopiston musiikinopetusta ja se tarjottiin ryhmämuotoisena. Kurssille otettiin 22 osallistujaa. Sain kurssin tultua täyteen useita yhteydenottoja kiinnostuneilta, jotka olisivat halunneet osallistua, mutta jotka eivät olleet mahtuneet mukaan.

4.2 Sisältö

Kurssiin sisältyi viisi luentokertaa ja viisi konserttia. Luennot järjestettiin noin kerran kuussa maanantaisin Musiikkitalon Sivulämpöissä. Yhden kurssikerran kesto oli 1,5 tuntia. Kurssiin liittyvät Helsingin kaupunginorkesterin konsertit olivat luentojen kanssa samalla viikolla torstaisin. Kurssimaksu oli 17 euroa ja konserttilippujen hinta 30–120 euroa hintaluokasta ja alennusryhmästä riippuen. (Liite 1.)

Ensimmäisen kurssikerran otsikko oli *Musiikkia pähkinäkuoressa*. Kurssikerran aluksi osallistujat kertoivat suhteestaan klassiseen musiikkiin ja odotuksistaan kurssia kohtaan. Osallistujat täyttivät aloituskyselyn ja saivat allekirjoittamani lomakkeen tutkimukseni ja vaitiolositoumuksen sekä allekirjoittivat luvan ääni- ja kuvatallennukseen. Satu kertoi lyhyesti konserttiin liittyvistä käytännönasioista ja kannusti osallistujia lempeyteen omaa kuuntelua kohtaan. Satu kävi läpi klassisen musiikin historian esimerkein klassismin alkuun saakka ja antoi vaihtoehtoja miten tietyn aikakauden musiikkia kannattaa kuunnella ja mihin kiinnittää huomiota. Tämän jälkeen käytiin läpi sinfoniakonsertin tyypillinen rakenne ja tarkemmin ensimmäisen kurssin konsertin säveltäjät ja teosten taustat. Kurssikerran päätteeksi tutustuimme tyhjään Musiikkitalon Konserttisaaliin.

Toisen kurssikerta oli suunnitellusta poiketen *Orkesteri – pieni kylä, ei Korvan kunto-ohjelma*. Aluksi osallistujat jakoivat omia konserttikokemuksiaan edellisestä konsertista. Kokemusten jakamisen ohessa keskusteltiin eri säveltäjien teosten eroista ja siitä, miten sietää ajatusten harhailua konserttitilanteessa. Orkesterisoitinten rooleja lähestyttiin kurssilla muusikoiden työtehtävien kautta. Satu kävi läpi orkesterin istumakartan ja miten orkesterisoittimet sijoittuvat partituuriin. Kapellimestarin tehtävä esiteltiin suhteessa eri soitinryhmiin ja miten kapellimestari käytännössä toimii johtaessaan orkesteria. Esittelin kaupunginorkesterin muusikon työhön liittyviä käytännön seikkoja sekä mikä on orkesterin hallinnon rooli. Lopuksi Satu kertoi seuraavan konsertin ohjelmasta.

Kolmas kurssikerta, *Sävellysten hedelmäkori*, alkoi konserttikokemusten jakamisella. Lisäksi keskusteltiin orkesterin ja kapellimestarin pukeutumisesta ja siitä, miten osallistujat olivat havainneet edellisellä kerralla käytyjä teemoja konsertissa. Konserttikokemuksista jatkettiin suoraan seuraavan konsertin ohjelmistoon, jonka lomassa Satu kertoi klassisen musiikin historiasta klassismista nykyaikaan. Kurssikerran varsinainen teema olivat sävellykset ja niiden rakenne. Satu aloitti sinfonian rakenteesta ja jatkoi konserttoon, sekä sinfonisissa teoksissa esiintyviin rakenteisiin. Sinfonisten teosten rakenteita esiteltiin osana musiikin aikakausien kehitystä ja säveltäjien muuttuvaa suhdetta musiikin tekemiseen. Kurssikerran päätteeksi palattiin viime kerran aiheeseen ja Satu esitteli eri orkesterisoitinten stemmoja ja itse kerroin vierailevien kapellimestarien ja ylikapellimestarin roolista kaupunginorkesterissa.

Neljännellä kurssikerralla, *Korvan kunto-ohjelmassa*, konserttikokemusten jakamisen jälkeen käytiin läpi tulevan konsertin ohjelmistoa. Satu palasi esittelemään eri orkesterisoitinten rooleja orkesterissa ja mikä suhde soittimilla on toisiinsa. Satu havainnollisti kapellimestarin johtamista rytmiesimerkillä, jossa osallistujat harjoittelivat lyöntikaavoja ja lukivat yhdessä yksinkertaisia rytmejä. Osallistujilla oli myös mahdollisuus johtaa edessä, kun muut osallistujat lukivat rytmejä. Satu kävi läpi kurssikerran päätteeksi kapellimestarin tehtävää tarkemmin ja mihin kapellimestarin tulee kiinnittää huomiota.

Viidennellä ja viimeisellä kurssikerralla otsikkona oli *Luova minä*. Aluksi jaettiin konserttikokemuksia edellisen kerran konsertista, jonka jälkeen Satu kertoi tulevan konsertin säveltäjästä, Gustav Mahlerista. Kurssikerralla osallistujat tekivät oman sävellyksensä Satun ohjauksessa. Säveltäminen oli tarkoitettu avuksi erityisesti nykymusiikin kuunteluun, jossa ei ole kuuntelua tukevaa harmoniaa. Osallistujat assosioivat sanoja aiheesta ”Yö” ja pohtivat millä soittimilla he kuvaisivat musiikkia omista sanoistaan. Satu kertoi esimerkkejä millä soittimilla elokuvissa on kuvattu erilaisia tunnelmia. Satu myös kannusti osallistujia käyttämään musiikkia kuunnellessaan omaa luovuuttaan ja mielikuvitustaan ja itse kerroin lyhyesti tulevan kevään ohjelmistosta. Lopuksi osallistujat vastasivat loppupalautteeseen.

Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilla osallistujat pohtivat omaa musiikillista taustaansa sekä tutustumiskierroksella kurssin aluksi, että aloituskyselyssä (Liite 2). Klassisen musiikin suhteeseen palattiin loppukyselyssä, jossa osallistujat arvioivat nykytilaansa klassisen musiikin kuuntelijana. Tällä kurssilla, kuten Paane-Tiainenkin (2000) toteaa, reflektointi oli oppimisen kannalta välttämätöntä. Reflektio on ”prosessi, jossa oppija ak-

tiivisesti tarkastelee ja pohtii uusia kokemuksiaan ja konstruktoi, rakentaa samaansa uutta tietoa tai uusia näkökulmia aikaisempaan tietoonsa.” Reflektoidessaan oppija voi pysähtyä tarkastelemaan kriittisesti omia oletuksiaan käsiteltävästä asiasta. Reflektoinnissa on olennaista kokemus ja sen hyödyntäminen osana oppimisprosessia. (Emt., 52.)

Osallistujat refleктоivat omia konserttikokemuksiaan konserttikokemuskyselyn kautta jokaisen konsertin jälkeen (Liite 5). Konserttikokemukset lähetettiin kirjallisesti sekä Satu Simolalle että minulle. Jokaisen kurssikerran aluksi osallistujat jakoivat omia konserttikokemuksiaan ja keskustelimme yhdessä teemoista, jotka nousivat esiin kokemuksista. Osallistujat toivat esiin aktiivisesti myös aiempia konserttikokemuksiaan kurssikertojen yhteydessä.

5 Tutkimusasetelma

Tämä tutkimus on laadullinen tapaustutkimus. Tutkimusaineistoni koostuu Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilta valitsemieni neljän osallistujan litteroiduista yksilöhaastattelusta, joita analysoin hyödyntäen narratiivista analyysiä.

5.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tehtävänä on tarkastella aikuisten musiikkisuhdetta, kuuntelutapoja ja oppimista. Tutkimuksen kohteena on aikuisten kuuntelukasvatus ja sitä tarkastellaan vapaan sivistystyön kautta tarjotun Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujien kokemusten kautta. Tutkimuskysymykset ovat

1. Miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistajat kuvaavat suhdettaan klassiseen musiikkiin?
2. Miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi merkityksellistyi kurssin osallistujille?
3. Miten tutkimustiedon avulla voidaan kehittää Helsingin kaupunginorkesterin yleisölle suunnattua pedagogista toimintaa ja materiaalia?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tässä tutkimuksessa, kuten laadullisessa tutkimuksessa yleensä, olen keskittynyt pienen määrään tapauksia. Pyrin analysoimaan tapauksia mahdollisimman perusteellisesti. Valitsin laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi, koska siinä pyritään ymmärtämään toimintaa, ei tekemään tilastollisia yleistyksiä. (Eskola & Suoranta 2001, 18, 61.)

Tapaustutkimus määritellään empiiriseksi tutkimukseksi, jossa tutkitaan nykyajassa tapahtuvaa ilmiötä sen omassa ympäristössä. Tutkimuskohde voidaan valita monella tavalla: se voi olla mahdollisimman tyypillinen, rajatapaus, ainutkertainen tai poikkeuksellinen, tai paljastava. (Emt., 65; Saarela-Kinnunen & Eskola 2007, 188.) Tässä tutkimuksessa valitsin neljä keskenään erilaista tapausta, joiden kautta pyrin tarkastelemaan tutkimuskohdettani useasta eri näkökulmasta. Saarela-Kinnusen ja Eskolan (2007, 185)

mukaan tapaustutkimuksessa yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevista tapauksista pyritään tuottamaan yksityiskohtaista tietoa.

Kasvatustieteessä tapaustutkimusta voidaan soveltaa opetuksen kehittämiseen. (Emt., 192). Tämän tutkimuksen konteksti on musiikkikasvatuksen kentällä. Basseyn (1999) mukaan tapaustutkimuksen tuloksia voidaan tulkita ja palauttaa takaisin toimintaan kehittämällä sitä. Opetukseen liittyvien tapaustutkimusten fokus on opetuksellisessa toiminnassa tai sen seurauksissa. Opetuksen kenttää ei voida tutkia muussa kuin sen toimintaympäristössä. (Emt., 23, 60.) Esittelen kehitysideoita Helsingin kaupunginorkesterin pedagogisen toiminnan ja materiaalin kehittämiseksi alaluvussa 6.6.

Kuten tapaustutkimuksen luonteeseen kuuluu, olen pyrkinyt esittelemään tutkimusprosessin huolellisesti, jotta lukija voi päätellä miten tutkimus on tehty ja arvioida sen luotettavuutta. Saarela-Kinnunen ja Eskola (2007) muistuttavat, että tapauksen valintakriteerit tulee kirjoittaa auki. Jos tapaus on yksilö, on perusteltava miksi juuri tämä yksilö on valittu. (Emt., 186, 188.) Perustelen tutkimushenkilöittäni valintaa seuraavassa aineistonkeruumenetelmää koskevassa alaluvussa.

Laadullisessa tutkimuksessa on kyse tutkittavan ilmiön käsitteellistämisestä, ei etukäteen hahmotetun teorian testauksesta. En ole tutkijana ”tabula rasa”, tyhjä taulu, vaan teoreettisen näkökulmat ja tutkimuksen myötä käsitteellistyvät näkemykset suuntaavat tutkimukseni kulkua. Käytännön kentältä nousevat näkökulmat ovat vuorovaikutuksessa teoreettiseen näkökulmaan. (Kiviniemi 2010, 74.) Tutkijana pyrin raportoimaan tekemäni ratkaisut ja asiayhteydet mahdollisimman tarkkaan, jotta tutkimusta voidaan arvioida (Eskola & Suoranta 2001, 20).

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä tutkijan henkilökohtainen osallistuminen ja se, että tutkijana pyrin empaattiseen ymmärtämiseen (Hirsjärvi & Hurme 2010, 23). Opetukseen liittyvän tapaustutkimuksen päätelmä ei tulisi olla, että opettajan x toiminnasta seurasi asia y. Tehtäväni tutkijana on yrittää ymmärtää miksi näin tapahtui ja luoda teoreettinen ymmärrys tapahtuneesta. (Basseyn 1999, 60.)

5.3 Aineistonkeruumenetelmä

Aineistonkeruumenetelmänäni olivat yksilöhaastattelut. Haastattelin Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilta valitsemiani neljää tutkimushenkilöä kolmeen otteeseen kahdeksan

kuukauden sisällä; Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin aluksi lokakuussa 2015, kurssin jälkeen tammikuussa 2016 sekä kevään 2016 järjestettyjen kuuden sinfoniakonserttiin osallistumisen jälkeen. Litteroin haastatteluaineistoni sanasta sanaan. Litteroitu tutkimusaineisto oli 75 arkkia.

Valitsin neljä tutkimushenkilöä kurssin ensimmäisen Opi kuuntelemaan klassista! -luentokerran 21.9.2015 yhteydessä täytetyn aloituskyselyn (Liite 2) vastausten ja ensimmäisen luentokerran tutustumiskierroksen pohjalta. Aloituskyselyihin kurssin osallistujat vastasivat kirjallisesti ja tutustumiskierroksen litteroin kuvaamaltani videolta. Olin pyytänyt luentokertojen tallentamiseen kirjallisen luvan jokaiselta kurssin osallistujalta ensimmäisellä luentokerralla (Liite 3). Etsin neljää tutkimushenkilöä, joilla olisi mahdollisimman erilainen kosketuspinta klassiseen musiikkiin ja jotka olivat aloituskyselyssä ilmoittaneet olevansa käytettävissä tutkimukseni toiseen vaiheeseen. Tein osallistujaprofiilin jokaisesta 22 osallistujasta ja valitsin näistä neljä mahdollisimman erilaisen kuuntelutaustan omaavaa henkilöä.

Otin sähköpostitse yhteyttä valitsemini tutkimushenkilöihin ja sovin heidän kanssaan haastatteluajankohdan, joka sopi heille parhaiten. Haastateltaville tarjottiin kiitokseksi tutkimukseni toiseen vaiheeseen osallistumisesta konserttiliput Helsingin kaupunginorkesterin kevään 2016 I sarjan kuuteen konserttiin, mikä toimi kannustimena haastateltuihin osallistumiseen. Toteutin ensimmäiset haastattelut lokakuun puoliväliin mennessä ennen toista luentokertaa ja konserttia tavoitteenani tarkastella haastateltavien lähtötillanetta. Haastattelupaikkana kaikissa tutkimukseeni liittyvissä haastatteluissa oli Musiikkitalon päälämpöissä sijaitseva yleisökahvila, johon haastateltavien oli julkisilla kulkuneuvoilla helppo tulla ja joka oli tilana rauhallinen. Haastattelujen kesto oli noin puoli tuntia.

Käytin haastattelumenetelmänäni puolistrukturoitua teemahaastattelua. Valitsin ensimmäiseen tutkimushaastatteluun tutkimukseni kannalta kiinnostavat teemat; *Tutkimushenkilön tausta*, *Kokemukset klassisesta musiikista* ja *Odotukset kurssista* (Liite 4). Kuten Hirsjärvi ja Hurme (2010, 47–48) toteavat, puolistrukturoidulle haastattelulle on tyypillistä, että jokin haastattelun näkökohdista on lyöty lukkoon etukäteen, mutta ei kaikkia. Tutkijana minun oli mahdollista vaihdella kysymysten järjestystä tai vaihtaa kysymysten sanamuotoa eri haastateltavien kohdalla. Haastattelut kohdensin edellä mainittuihin teemoihin, joista keskustelin tutkimushenkilöiden kanssa.

Haastattelin tutkimushenkilöitä toisen kerran tammikuussa Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin päätyttyä. Ennen toisia tutkimushaastatteluja kirjoitin oman tulkintani kunkin tutkimushenkilön lähestymistavasta klassiseen musiikkiin siten kuin se näyttäytyi ensimmäisessä tutkimushaastattelussa ja heidän lähettämissään konserttikokemuksissa. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujille jaettiin konserttikokemuskyselyt (Liite 5) ensimmäisellä luentokerralla. Kurssilaisten tehtävänä oli vastata kyselyyn sähköpostitse kunkin konsertin jälkeen ennen seuraavaa luentokertaa. Tulkintojen avulla palautin haastattelutilanteessa mieleeni mitä tutkimushenkilöt olivat kertoneet ensimmäisessä haastattelussa.

Toiset tutkimushaastattelut täydensivät teemoillaan ensimmäisiä haastatteluja. Eräs toisen tutkimushaastattelun teemoista oli *Musiikin merkityssuhde*, jossa tutkimushenkilöt arvioivat itse omaa lähestymistapaansa klassiseen musiikkiin ja sen mahdollista muutosta kurssin aikana. Muut toisen tutkimushaastattelun teemat olivat *Klassinen musiikki ja oppiminen*, *Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin vaikutukset* ja *Kokemukset kurssista* (Liite 6).

Kurssin osallistajat vastasivat loppupalautteeseen (Liite 7) nimettömästi, jotta heillä oli vapaus antaa myös negatiivista palautetta ilman palautteen henkilöitymistä. Palautteista ei käy ilmi mitkä olivat tutkimushenkilöiden lomakkeet, jolloin niiden analysoimiseen ei ollut mahdollisuutta. Kävin läpi loppupalautteen kysymykset 1.–4. tutkimushenkilöiden kanssa toisessa tutkimushaastattelussa.

Kolmannen tutkimushaastattelun (Liite 8) alkuun osallistui lisäksi Exoven palvelusuunnittelija Marja Jaarinen. Jaarisen läsnäolo liittyi Opi kuuntelemaan klassista! -oppimateriaalin verkkosovelluksen suunnitteluun. Jaarisen edustama Exove oli valittu verkkosovelluksen toimittajaksi. Kunkin tutkimushenkilön suhde klassiseen musiikkiin oli erilainen, joten he edustivat hyvin erilaisia verkkopalvelun käyttäjiä. Jaarinen toimi haastattelijana ensimmäisessä haastatteluteemassa *Pedagogisen materiaalin kehittäminen haastateltavien kokemusten pohjalta*, jonka jälkeen hän poistui ja jatkoimme tutkimushenkilön kanssa kahdella teemalla; *Kokemukset kevään 2016 konserteista* ja *Musiikin merkityssuhde*.

5.4 Aineiston analyysi

Valitsin narratiivisen analyysitavan, koska halusin esittää tutkimushenkilöiden kokemukset tarinan muodossa sen sijaan, että olisin pyrkinyt etsimään yhtäläisyyksiä heidän yksilöllisten kokemustensa välillä. Polkinghorne (1995) esittelee kaksi tapaa hyödyntää narratiivia tutkimuksen analyysissä: narratiivien analyysin ja narratiivisen analyysin, joista edellisessä tutkija analysoi tarinoita ja jälkimmäisessä hyödyntää tarinaa analyysitapana. Jälkimmäistä analyysitapaa voidaan Polkinghornen mukaan käyttää muun muassa tapaustutkimuksessa, kuten olen tehnyt tässä tutkimuksessa. (Emt., 12.)

Analysoin tutkimusaineistoni hyödyntäen narratiivista analyysiä. Heikkisen mukaan narratiivisessa analyysissä tutkija koostaa tutkimusaineiston pohjalta uuden kertomuksen, jossa pyrkii tuomaan esiin aineiston kannalta keskeisiä teemoja (Heikkinen 2010, 149). Vaihdoin anonyymisyysyistä tutkittavien nimet ja yhdistelin eri haastattelukertojen tekstejä. Tutkimusteksti on tutkijan konstruktio ja tässä merkityksessä Heikkisen mukaan fiktiivinen. (Emt., 151). Erkkilän (2011, 201) mukaan kokemuksen kuvauksessa tarinat eivät kuitenkaan ole fiktiota tai satuja – ne ovat kertojalle tosia.

Narratiivista tulkintaa on Hännisen mukaan mahdollista tehdä teemahaastattelulla kerätyistä aineistosta. Analyysi on mahdollista erityisesti silloin kun haastattelussa asiat esiintyvät ajallisesti järjestyksessä. (Hänninen 2010, 164–165.) Aineistonkeruu tapahtui tässä tutkimuksessa melko pitkällä ajanjaksolla, lokakuusta 2015 toukokuuhun 2016, mikä mahdollisti tutkijana tietoisuuteni kehittymisen. Aineistonkeruu on Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 77–78) mukaan laadullisessa tutkimuksessa suhteessa kehittymässä olevaan teoriaan, joka kuvaa tutkittavaa ilmiötä.

Kiviniemi (2010) toteaa, että aineiston käsittelyä on suositeltavaa harjoittaa jo kenttävaiheen kuluessa, ei vasta sitten, kun koko aineisto on kerätty. Aineiston analyysi on tällöin suuntaa antavaa, minkä tarkoituksena on täsmentää tutkimustehtävää ja löytää linjoja jatkossa tapahtuvaa aineistonkeruuta varten. (Emt., 79.) Ensimmäiset tutkimushaastatteluni ohjasivat toisten tutkimushaastattelujen kysymysten muotoilua. Samoin ennen toisia tutkimushaastatteluja kirjoittamani tulkinnat tutkimushenkilöiden lähestymistavasta klassiseen musiikkiin auttoivat heidän kokemustensa ymmärtämisessä haastattelutilanteessa. Perehtyminen teoriaan auttoi suuntaamaan kolmannen tutkimushaastatteluni sisältöä.

Poimin tutkimusaineistostani korostuskynällä sitaatit, joissa tutkimushenkilöt kertoivat omasta taustastaan (1), suhteestaan klassiseen musiikkiin (2), miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi merkityksellistyi heille (3), sekä mitä kehitysideoita aineistosta nousi liittyen Helsingin kaupunginorkesterin pedagogiseen toimintaan ja materiaaliin (4). Kirjoitin kunkin tutkimushenkilön tarinat hyödyntäen poimintoja teemoista 2 ja 3. Tutkimushenkilöiden taustasta toin esille sen, joka auttoi mielestäni ymmärtämään tutkimushenkilöiden suhdetta klassiseen musiikkiin sekä miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi merkityksellistyi heille.

Analysoin tarinoita alaluvussa 6.5. yhdistäen tutkimustuloksia teoreettiseen viitekehykseeni. Kehitysideat Helsingin kaupunginorkesterin pedagogiseen toimintaan ja materiaaliin kokosin omaan alalukuunsa, jonka jäsentämisessä hyödynsin miellekarttaa, johon kirjasin ylös eri tutkimushaastattelussa esiin tulleita teemoja.

Kiviniemen mukaan tutkimuksen edetessä on keskeistä löytää ne johtavat ideat, joiden perusteella tutkimuksellisia ratkaisuja tehdään. Tutkimusasetelmaa koskeva rajaaminen on välttämätöntä. (Kiviniemi 2010, 73.) Tutkimusaineistoni oli runsas ja oli vaikea rajata ulos keskusteluaiheita lopullisista tuloksista. Pyrin tuloksia kuvaavilla väliotsikoilla helpottamaan lukijan ymmärtämistä. Väliotsikot auttoivat myös itseäni jäsentämään tutkimusaineistoa.

5.5 Tutkimuksen eettiset näkökohdat

Tutkimuskohde oli sekä opintojeni että työni kannalta kiinnostava. Koska tein tutkimusta osin työajalla, halusin, että tutkimuksestani on hyötyä Helsingin kaupunginorkesterille. Hirsjärvi, Remes ja Saravaara (2014, 24) toteavat, että keskeistä tutkimuksen eettisyyden näkökulmasta on, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. Minulle ei tutkijana esitetty Helsingin kaupunginorkesterin taholta toiveita aiheesta, vaan sain valita sen itse. En myöskään kokenut, että tutkimustulosteni tulisi miellyttää millään tavalla kaupunginorkesteria tai työväenopistoa. Halusin tutkimusky-symyksissä tuoda esille oman suhteeni tutkimusaiheeseen ja liittää tutkimukseeni tutkimustulosten tarkastelun kaupunginorkesterin pedagogisen materiaalin ja toiminnan kehittämisen näkökulmasta.

Tutkijan arvot muokkaavat sitä, miten tutkittava ilmiö ymmärretään. Objektiivisuutta ei siis tällöin voida saavuttaa sanan perinteisessä mielessä. (Emt., 161.) Kuten Eskola ja

Suoranta toteavat, keskeistä on tutkijan omien esioletusten ja arvostusten tunnistaminen ja raportoiminen. Objektiiivisuus syntyy oman subjektiivisuutensa tunnistamisesta. (Es-kola & Suoranta 2001, 17.)

Kuten ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa yleensä, tässäkin tutkimuksessa tärkeimpiä eettisiä periaatteita ovat informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys (Hirsjärvi & Hurme 2010, 20). Jaoin Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujille ensimmäisellä luentokerralla kirjallisesti tietoa tutkimuksestani sekä vaitiolositoumukseni (Liite 3). On merkityksellistä, että tutkimukseen osallistuville henkilöille selvitetään tärkeimmät tiedot siitä, mitä tulee tapahtumaan tai mitä saattaa tapahtua tutkimuksen kuluessa (Hirsjärvi ym. 2014, 25).

Osallistujien itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin antamalla heille mahdollisuus päättää osallistuvatko he tutkimukseen (Emt., 25). Jokainen kurssin osallistujista antoi luvan käyttää kurssivastauksiaan ”Satu Simolan väitöskirjan taustamateriaalia ja Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyön tuottaja / Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston opiskelija Annika Koivula Pro Gradu tutkielmaa varten”. Kurssin osallistujat olivat tietoisia, että ”kurssivastauksia hyödynnetään myös Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyön kehitystarpeisiin”. Jokainen kurssin osallistujista antoi luvan myös ääni- ja kuvatalennukseen kurssin aikana. Painotin osallistujille, että osallistuminen tutkimukseen ei tulisi vaikuttamaan millään tavalla kurssiosallistumiseen. Esimerkiksi konserttikokemuskyselyt olivat tutkimuskäytön lisäksi pedagoginen keino seurata osallistujien kokemuksia ja osallistujille itsereflektion väline. Osa kurssin osallistujista halusi osallistua tutkimukseeni toiseen vaiheeseen, jossa valitsin kurssin osallistujista neljä tutkimushenkilöä. Valitsin tutkimushenkilöni näiden halukkuutensa aloituskyselyssä ilmoittaneiden joukosta.

Tutkimuksessani on pyritty noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä, jotka opetusministeriön asettama tutkimuseettinen neuvottelukunta on määritellyt ohjeissaan tieteellisten menettelytapojen noudattamisesta. Ohjeissa mainitaan mm. yksityisyys ja tietosuojajohon liittyy tutkimusaineiston suojaaminen ja luottamuksellisuus, tutkimusaineiston säilyttämisen ja hävittämisen periaatteet sekä yksityisyyden suojan takaaminen tutkimusjulkaisuissa. (TENK 2012.) Tutkimukseni vaitiolositoumuksessa lupaan muun muassa olla raportoimatta millään tavalla tutkimusaineistossa ilmeneviä yksittäisiä ihmisiä koskevia tietoja tutkimushankkeen ulkopuolisille ihmisille ja käyttää tutkimusmateriaalia vain tutkimustarkoitukseen (Liite 3).

Muita tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittelemiä ohjeita ovat mm. edellä mainittu tutkimuslupien hankkiminen, tieteelliset kriteerit täyttävien ja eettisesti kestävien menetelmien käyttö, muiden työn ja saavutusten huomioiminen, tutkimuksen dokumentoinnin tarkkuus ja taso sekä tietoaineistojen tallentaminen tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti, ja esteellisyyden välttäminen. (TENK 2012.)

6 Tulokset

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset. Tutkimusaineistonani oli neljän tutkimushenkilön teemahaastattelut. Olen konstruoinut haastatteluista neljä tarinaa, narratiivia, joissa käytän vain tutkimushenkilöiden suoria lainauksiaan. Olen yhdistänyt kappaleisiin sitaatteja eri haastatteluista ja poistanut joitain puhekielisiä täytesanoja, kuten ”niinku” ja ”että”. Olen väliotsikoilla pyrkinyt tiivistämään tulosten sisältöä.

Neljässä ensimmäisessä tulososan alaluvussa olevilla narratiiveilla pyrin vastaamaan tutkimukseni kahteen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujat kuvaavat suhdettaan klassiseen musiikkiin (1) ja miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi merkityksellistyy kurssin osallistujille (2). Kaikissa narratiiveissa on sama rakenne, joka on *Suhde klassiseen musiikkiin – Odotukset Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilta – Kurssin merkityksellistyminen*. Analysoin narratiiveja viidennessä alaluvussa. Kuudes alaluku käsittelee kolmatta tutkimuskysymystäni: miten tutkimustiedon avulla voidaan kehittää Helsingin kaupunginorkesterin yleisölle suunnattua pedagogista toimintaa ja materiaalia (3).

Valitsin seuraavat neljä iältään noin 40–65 -vuotiasta tutkimushenkilöä Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujista:

Helena (nimi muutettu) on aktiivinen klassisen musiikin konserteissa kävijä. Hän on ollut yli 10 vuotta vaihtelevasti joko Helsingin kaupunginorkesterin tai Radion sinfoniaorkesterin kausikorttilainen. Toisin sanoen Helena osallistuu vuodessa yli kymmeneen sinfoniakonserttiin. Musiikki on hänelle luontainen ja tärkeä osa elämää. Helena haluaisi ja olisi halunnut itse musisoida enemmän. Hän kokee itsensä keskivertomusiikaliseksi. Helena on työskennellyt ikänsä koulutusmaailmassa. Hän jäi syksyllä 2015 eläkkeelle ja ilmoittautui Opi kuuntelemaan klassista! -kurssille, koska toivoi tiedon lisäämisen auttavan ymmärtämään musiikkia paremmin ja nauttimaan siitä entistä enemmän.

Anneli (nimi muutettu) on kokenut musiikin parissa suuria elämyksiä ja käynyt pitkään klassisen musiikin konserteissa. Klassisella musiikilla oli Annelille suuri merkitys jo nuorena. Hän olisi mielellään soittanut jotain instrumenttia. Anneli on keski-ikäinen alanvaihtaja, hänen nykyinen ammattinsa liittyy käsillä tekemiseen. Anneli ilmoittautui

Opi kuuntelemaan klassista! -kurssille, koska halusi oppia ymmärtämään paremmin musiikkia. Anneli toivoo, että konsertissa käyminen olisi hänelle muutenkin kuin tunnekokemus.

Johanna (nimi muutettu) on innostunut klassisesta musiikista yläasteikäisten lastensa kautta ja haluaisi konserteissa käymisestä oman harrastuksensa. Johanna on harrastanut musiikkia nuorempana ja hänen lapsuudenperheessään kuunneltiin paljon klassista musiikkia. Johanna työskentelee freelancerina suunnittelutöissä. Johanna ilmoittautui Opi kuuntelemaan klassista! -kurssille, koska toivoi oppivansa ymmärtämään vaikeampiakin teoksia ja käyvänsä enemmän konserteissa.

Seija (nimi muutettu) kokee muut taiteet enemmän omakseen kuin musiikin, hän on käynyt satunnaisesti klassisen musiikin konserteissa, oopperassa ja baletissa. Seija ei koe itseään musikaaliseksi ja tuntee itsensä klassisen musiikin kuuntelijana aloittelijaksi. Seija on työskennellyt henkilöstönkehittämisalalla ja on nyt eläkkeellä. Seija ilmoittautui Opi kuuntelemaan klassista! -kurssille, koska etsi avainta musiikin ymmärtämiseen ja läheisempää suhdetta klassiseen musiikkiin.

6.1 Helena – kokemuksen syventämistä

Omasta harrastushaaveesta lasten soittoharrastuksen mahdollistamiseen

Mä olisin halunnut soittaa lapsena, mä olisin halunnut tanssia balettia – niihin ei ollut mahdollisuutta. Ne oli sellaiset lapsuuden ajan haaveet. Yhdellä tädillä oli harmooni ja sitä joskus päästiin soittamaan, kun oltiin siellä. Vanhemmat eivät suhtautuneet puolin eikä toisin; se oli taloudellinen kysymys, että ei voinut ruveta soittamaan.

Mulla on piano ollut aina sellainen, että mä olisin halunnut sitä soittaa. Nyt aikuisena – meillä on piano edelleen – ja mä aina suunnittelen, että mä aloitan sen soittamisen, mutta en ole nyt vielä siihen mennyt. En koe olevani mitenkään hirveän musikaalinen. Mä jonkin verran tykkään laulamisesta, jotain kuorolauluja olen harrastanut. Että sanotaanko keskivertomusikaalinen.

Mä olen koittanut heitä [omia lapsiani] innostaa musiikkiin. Olen heille tarjonnut niitä mahdollisuuksia ja olen heidän kauttaan seurannut sitä. Ehkä se on tyypillistä, että kun on jotain halunnut ja ei voinut, niin olen halunnut mun lapsille tarjota pianotunteja ja balettitunteja.

Kausikortin etuna sosiaaliset kontaktit ja tutustuminen uusiin teoksiin

Nyt kymmenen vuotta, tai yli kymmenen vuotta ollaan oltu mun miehen kanssa kausikorttilaisia ja RSO:n kanssa me ollaan oltu paljon tekemisissä. Läheiset kontaktit ja sitä kautta tiedon saaminen on aina vain enemmän innostanut tähän musiikkiin. Siellä on ne tutut, se on tärkeää. On tullut myöskin tuttuja sen kautta.

Kun kuuntelee sen kausikortin kautta, niin silloinhan sitä menee aina, oli mikä oli. Ehkä jos ostaisi yksittäisiä lippuja, niin sitä ottaisi varman päälle. Että ainakin tietää, että nyt saan sellaista, josta tykkään. Mutta siinä ei taas ole yllätystä. Konsertissa – mikä on hyvä, että opetetaan – tuodaan näitä uusia erilaisia sävellyksiä, että niihinkin tottuu. Sieltä aina välillä löytyy ihastuttavia kokemuksia ja välillä tuntuu, että ei ymmärrä lainkaan.

Tuttua musiikkia on helpompi kuunnella, uusi musiikki tarvitsee tarttumapinnan

Me ollaan radion suurkuluttajia. Se on Radio Suomea tai Ylen Ykköstä. Aika paljon kuunnellaan myös Teeman kautta, että mitä se lähettää. Mä avaan radion aamulla ja sitten se on aika paljon päällä. Autossa meillä on sellainen kolmen tunnin matka maalle ja takaisin, niin sinä aikana tulee myös aika paljon kuunneltua. Varsinkin silloin, kun on pelkääjän paikalla, niin voi keskittyä.

Usein, jos kotona kuunnellaan, niin silloin se on sellaista tuttua musiikkia. Klassisesta musiikista tykkää enemmän mitä mukavammalta se tuntuu. Sen enemmän siitä ymmärtää tai sitä osaa arvostaa tai osaa kuunnella ihan erilaisia asioita. Sen huomaa ihan siitä, että jos on tuttuja kappaleita, niin on helpompi kuunnella. Kun ihan uusi kappale tulee, niin se vaatii totuttelua. Tämä uusi musiikki on sillä tavalla haasteellista, kun siitä ei ole pohjaa. Se vaatii toistoja ja syvennystä muutenkin, että on joku tarttumapinta.

Avanti!-n konsertti joskus, missä oli paljon uutta musiikkia, niin on ollut sellainen tyhmä olo [konsertissa]. Piti olla kauhean hienoa, sitä etukäteen kehuittiin, mutta sitten ei ymmärtänyt, että mikä oli se hienous. Ne kokemukset on liittyneet siihen uuteen musiikkiin, kun sitä ei ole ymmärtänyt, tai sitä ei ole löytänyt sellaisia herkuja sieltä. Tietää, että ne on taitavia ne soittajat ja kapellimestari ja säveltäjäkin, mutta se ei vaan mulle tunnu.

Näköaisti kuuntelukokemuksen tukena, erityisesti kuunneltaessa uutta musiikkia

Orkesterimusiikki on helppoa, kun sä pystyt seuraamaan sitä orkesterin ja kapellimestarin työtä. Jos kuuntelet radiosta, niin se on haasteellisempaa päästä siihen kiinni. Täällä [Musiikkitalossa] sä voit käyttää useampia aisteja sen kokemiseen. Uusi musiikki, sitä on vaikea kuunnella pelkän kuuloaistin varassa. Uutta musiikkia on kiva kuunnella täällä salissa: kun näet, siihen on helpompi tarttua. Voit kuunnella jotain ihmeellisiä lyömäsoittimia mitä siellä on, mutta sitten kun se tulee vain levyn kautta, niin se on vaikeampaa. Se auttaa, kun on saanut jossain ne ensimmäiset kokemukset, niin sen jälkeen sitä voi kuunnella muuallakin.

Näköaisti vahvistaa sitä, että pystyt aistimaan. Kapellimestaria on kiinnostavaa seurata, miten hän työskentelee ja sitä kautta saa myös tuntemuksia, että missä nyt mennään. Solistisissa osuuksissa on mielenkiintoista seurata soittajia, miten ne eläytyy. Jotkut on suurielisiä, kuten Olli Mustonen, mutta kyllä muutkin nousee vahvasti esiin. Joskus se saattaa mennä överiksi. Sitten sitä vain seuraa, että mitä se nyt tekee. Tavallaan sitä arvostaa, miten se ihminen keskittyy ja on niin vahvasti siinä mukana, mutta sitten se saattaa viedä myös sitä omaa huomiota sivuraiteille. Jotkus taas hyvin pieneleisesti, mutta hienosti pystyy toimimaan. Syksyllä, kun Mälkki johti, hän oli niin pieneleinen. Mä mietin, että saako se siitä mitään irti. Se niin vaihtelee, tämä ulkoinen kieli.

Kiinnityspisteet kuuntelun tukena

Konserteissa on ohjelmat, joista saa taustatietoa. Ne on tosi arvokkaita. Se helpottaa sitä kuuntelua. Jos menee johonkin konserttiin, jossa ei ole mitään ohjelmaa tai mitään taustatietoja, niin se on vaikeampaa. Juuri nämä tällaiset kiinnityspisteet, mihin voi yhdistää [kuultua]. On se sitten joku aikaisemmin kuultu, joku tarina tai joku säveltäjän elämäkertaan liittyvä asia tai kapellimestarin. Hirveän monesta suunnasta niitä vinkkejä saa, joita sitten hyödyntää siinä omassa kuuntelussa.

Kuuntelu on varmaan se ydin, mutta sitten tämän tiedon kautta saa lisää ulottuvuuksia. Ja erilaiset kokemukset erilaisista ympäristöistä, on se sitten Kuhmo tai on se Savonlinna, joku kamarikonsertti jossain; nehän rikastuttaa sitä. On erilaista kuunnella tällaisessa isossa salissa kuin jossain intiimissä tilassa ja molemmat voi olla kauhean antoisia. Ne on vaan erilaisia.

Eri tunnetiloihin erilaista musiikkia

Klassinen musiikki on usein sellainen, että se rauhoittaa ja tuottaa mielihyvää. Eri tunnetiloihin hakee erilaista musiikkia. Se tuo sitä mielihyvää tavalla tai toisella. Joskus se rauhoittaa, joskus se lohduttaa, joskus se virkistää. Tavallaan mitä milloinkin hakee, jos sitä lähtee erikseen hakemaan.

Jos sä olet hautajaisissa ja siellä tulee musiikkia, niin sitä rupeaa itkemään. Siihen saakka pystyy pidättelemään, mutta se musiikki menee läpi kaikkien tällaisten sensoreiden, sitten se iskee läpi. Ehkä jossain klassisissa musiikeissa ei samanlaista helposti tule, mutta kyllä tämä virkistää, se syventää, se jakaa ja se helpottaa monessa mielessä.

Kun keskittyy johonkin ja se ympäristö on miellyttävä ja se kokemus on miellyttävä, niin se tekee hyvää. Ihan yhtä lailla joku muu, mihin keskittyy. Mä teen jonkun verran käsitöitä, niin se on samanlaista [kuin musiikin kuunteleminen]. Kun keskityt siihen, niin se on rauhoittavaa ja tekee ihmiselle hyvää.

Odotukset Opi kuuntelemaan klassista! -kurssista

On hienoa, että tällainen kurssi järjestettiin. Olin siitä tosi iloinen. Kun niitä ohjelmia on lukenut kaikki nämä vuodet, niin on avanneet hirveän paljon enemmän ja jokaisesta konsertista saadaan vähän enemmän tietoa. Sitten ihan instrumenteista, niistä ehkä saa enemmän irti, kun oppii niistä. Tieto lisääntyy ja tieto on hyvä pohja sitten paremmin ymmärtää, analysoida ja nauttia sitä kautta. Ehkä just uudempaan musiikkiin saa vähän paremmin yhteyden.

Mä olen konserteissa käynyt paljon. Aina on ollut sellainen olo, että mitä enemmän niistä tietää niin sen enemmän niistä myöskin saa. Oma ennakkovalmistautuminen auttaa. Sitten se on omaa laiskuutta, jos sitä ei etukäteen tee. Mutta tämäkin on hyvä, että pystyy tämän verran tekemään.

Haasteena konserttikokemuksista kirjoittaminen

Kun meillä oli se tehtävä, mä koitin siellä kirjoittaa ylös ja koitin keskittyä. Joka kerralla mulla oli mukana kynä ja paperi ja mä kirjoitin muistiinpanoja. Totesin, että se on aika rankkaa, kun piti jotain tiettyä etsiä sieltä; koittaa kauhean intensiivisesti kuunnella ja sitten huomata, että meni jotain ihan ohi. Normaalisti, kun menee konserttiin, niin

antaa sen musiikin tulla. Aika kokonaisvaltainen kokemus. Nyt kun koitti tuota yhtä yksittäistä konserttia eritellä, niin se oli paljon haastavampaa.

Tuli mieleen, että olisi pitänyt kuunnella se uudelleen, mutta ei kuitenkaan kuunnellut. Että olisi pystynyt sitä paremmin kuvaamaan, että miltä se kuulosti tai mitä koki. Mä halusin sen pois käsistäni ennen kuin se kritiikki oli lehdestä luettavana. Sen takia mulla ei ollut sitten aikaa alkaa sitä uudestaan kuuntelemaan.

Mä kävin tässä rinnalla nämä RSO:n konsertit ja siellä en kirjoittanut muistiinpanoja. Mutta huomasin, että sitä pystyi jotain asioita aina siirtämään ja miettimään mitä soittimia tuolla on tai mitä tekee kapellimestari – seuraamaan mukana. Jälkikäteen huomasin, että se [konserttikokemuksista kirjoittaminen] oli kauhean antoisaa. Että nyt keväällä, kun mä en ole tällaista tehnyt, olen vain istunut ja kuunnellut, niin se kokemus on enemmän mennyt unohduksiin.

Kokonaisuuden hahmottaminen apuna yksittäisten tietojen jäsentämisessä

Tietoa olisi saanut olla enemmänkin. Tuli sellainen olo, että eihän tässä ollut vielä kaikki ja mitä kaikkea en tiedä ja mitä pitäisi tietää. Näinhän se oppiminen on parhaimmillaan, kun jää vähän jano tai nälkä. Nämä musiikin tarinat, nämä eri kaudet, jotka olivat jollain tavalla tuttuja, mutta nyt ne taas vähän enemmän aukeni. Se musiikin historia, jota käsiteltiin, että miten se musiikki on kehittynyt ja mitä eri aikakaudet ovat tuoneet lisää. Ehkä sielläkään ei mitään ihan upouutta ollut, mutta tällaisessa kootussa järjestyksessä. Se oli musta kiva kuunnella ja sitten asettaa oman aikansa raameihin.

Koitin kirjoittaa muistiinpanoja, mutta ehkä se voisi olla jotenkin enemmän rakennettu, tai muodostaa jonkinlaisen kokonaisuuden. Nyt huomaa, että koittaa katsoa, että mitä siellä tästä sanottiin, että siitä on kuitenkin tietynlainen hakuaineisto tullut. Vaikka tietää, että netti on täynnä kaikkea ja sieltä saa, mutta se, että joku ikään kuin valmiiksi kokooa. Se on niin hajanaista, kun sä menet nettiin, niin sähän eksyt sinne ja päädyt jossain vaiheessa ihan toisille poluille. Kun on joku kokonaisuus olemassa, niin siihen voi lisätä niitä yksittäisiä osia.

Meillä oli ne samat näkökulmat joka kerta; mitä ennen konserttia, mitä konsertin aikana ja mitä sen jälkeen. Sillä tavalla kohdennetummin olisi voinut niitä asioita ottaa. Muistan jonkun säveltäjän, joka oli mulle entuudestaan outo, josta Satu sanoi, että voi olla haasteellinen tai vaikea ja sitten mä odotin, että nyt tulee jotain tosi vaikeaa, eikä se

sitten ollutkaan. Miten joku asia sulle syötetään, niin sulla on ennakko-oletukset. Joskus ne toteutuu ja joskus ei, puoleen tai toiseen.

Kokemus säveltämisestä ahaa-elämyksenä

Se viimeinen harjoitus, jossa ikään kuin sävellettiin, niin se oli musta kauhean jännää ja se oli musta mielenkiintoista. Mä en ole sillä lailla ajatellut, että jos pitäisi lähteä kuvaamaan tunnetilaa tai jotain, niin millä soittimilla sen tekisi. Se oli sellainen ahaa-elämys, että näinhän tätä voi oikeasti miettiä ja lähestyä. Sen jälkeen alkoi kuuntelemaan eri instrumentteja vähän eri lailla; mikä niiden rooli ja tehtävä milloinkin on.

Vuorovaikutus ja ilmapiiri ryhmässä avarsivat ja syvensivät omaa kokemusta

Ihmiset kertoivat mitä ajatuksia niille oli tullut, minkälaisia kokemuksia. Huomasi, että okei, näinkin sitä voi ajatella ja tälläkin lailla asioita näkee. Ainahan se on avartavaa se jakaminen.

Opettaja oli mun mielestä hirveän hyvä. Itse innostunut ja levitti sitä innostumistaan. Se on tietysti tärkeää. Siinähan myös teitte sen ilmapiirin kauhean mukavaksi, että siellä oli helppo olla ja se oli tietyllä tavalla rento ja välitön se ilmapiiri, joka on tärkeätä. Ihmiset tuli sinne varmaan hirveän hyvin ja näytti, että siellä oli väki paikalla, jos vain pystyi. Oli kiva tulla.

Jos mä nyt vertaan tätä kevättä, kun mä olen ollut itsekseni kuuntelemassa, niin huomaa, että kun eilen koitin miettiä mitä olen kuunnellut ja mitä olen saanut irti, niin en enää niin hyvin muista, kun olen ollut yksin. Siitä on puuttunut vuorovaikutus. Silloin kun on jonkun kanssa, niin sitä vaihtaa ajatuksia ja se jotenkin syvenee. Sitten kun olet siellä yksin, niin se kokemus helpommin unohtuu. Että se vuorovaikutteisuus on hyvin arvokasta mikä tässä on.

Istumapaikan vaihtuminen rikasti kokemusta

Sellaisena yksittäisenä asiana, josta tykkäsin [kurssilla] oli, kun nämä paikat vaihtuivat, missä istuin. Se oli ihan jännää, että katsoi ja kuunteli vähän eri näkökulmasta. Se oli kiva. Sitten kun on se kausipaikka, niin sä istua kökötät siellä samassa paikassa. Se oli rikastava kokemus. Eri soitinryhmiin kiinnitti huomiota eri tavalla. Akustisesti ei ollut eroa, kaikki paikat oli yhtä hyviä. Se oli jännä huomata.

6.2 Anneli – uusi ovi aukeni musiikkiin

Klassinen musiikki vahvana läsnä lapsuudessa ja nuoruudessa

Mä olen kasvanut kodissa, jossa vanhemmat on kuunnelleet hyvin paljon klassista musiikkia. Mun isä varsinkin, hän rakasti klassista musiikkia ja varsinkin Sibeliusta. Isä kävi äidin kanssa tosi paljon konserteissa. Klassinen musiikki oli meillä hirveen vahvana läsnä. Mä olen katkera vanhemmilleni, että mua ei koskaan tutustutettu soittamiseen millään tavalla. Mun sisko ja toinen veli, he soittavat.

Musiikki on ollut mulle ihan koko ajan tärkeää, nimenomaan klassinen musiikki. Vaikka mä en ole sitä koskaan opiskellut, enkä tiedä siitä sen enempää. Mutta se on ollut mulle ihan murrosiästä eteenpäin mun tunne-elämälle hirveän tärkeä asia. Mä olen ollut aina, varsinkin lapsena ja nuorena, hyvin ujo ja sisäänpäin kääntynyt. Mun sisäinen maailma oli hyvin rikas ja jotenkin se klassinen musiikki auttoi siinä mun olemisessa. Mä sain uppoutua siihen ja se kuvasti mun tunteita. Nuorena, kun kaikki muut kuuntelivat jotain bändejä niin meikäläinen vaan kuunteli jotain klassista.

Mä olen hirveen vahvasti sitä mieltä, että mä en ole musikaalinen. En mä tiedä mistä se on tullut. Kyllähän mä sen nokkahuilun siellä kansakoulussa ihan handlasin ja koulun kuorossakin lauloin. Musta vaan tuntui, että mä en kerta kaikkiaan pysy nuotissa ja mä en ole musikaalinen. Ei sitä kukaan mulle sanonut, mutta ehkä se liittyy tähän itsensä vähättelyn kulttuuriin, että enhän minä nyt.

Konsertissa käyminen auttaa arkielämän jaksamisessa

Otin täksi syksyksi RSO:n kausikortin ja sitten mulla on nämä kurssin konsertit. Klassinen musiikki antaa mulle sellaisia kokemuksia ja elämyksiä, jotka auttavat mua hirveästi tässä arkielämän jaksamisessa ja jotenkin musiikki on välillä hirvittävän mielenkiintoista. Enhän voi sanoa, että korva heti hyväksyy sen kauniiksi tai miellyttäväksi, mutta sitten se heittää haasteita mulle, että hei, mitäs tää nyt on mitä tässä nyt kuuluu?

Konsertissa musta on ihana seurata muusikkojen työskentelyä. Mä tykkään hirveästi katsoa tai seurata miten muusikot toimivat, miten heillä soittaminen etenee ja miten he ovat toistensa kanssa siinä. Mä luulen, että viulu on lempi-instrumenttini – viulut, sellot – jousisoittimet yleensä. Ehkä nuorempana piano, mutta se on nyt vaihtunut. Jouset on

niin älyttömän monivivahteiset, niin upeita erilaisia ääniä sieltä saa, että se sointi vaan on niin ihana korvalle.

Jossain vaiheessa mulla oli barokkikausi, että Bach ja Vivaldi, Händel ja Telemann oli ihan ykköset. Sitten on tullut kaikki nämä suuret, no Beethovenit, ja Sibelius on yksi ihan suosikkeja. Schubertista tykkään kovasti. Tšaikovski on välillä vähän liiankin romanttinen mulle, mutta välillä se on ihan super. Kyllä sitten modernimpaakin, Shostakovitshkin kuuluu niihin ykkösiin. Tämä ihan nyky-nykymusiikki, mä kuuntelen sitä mielenkiinnolla, mutta en nyt sanoisi, että lempimusiikkini kuuluisi siihen kategoriaan.

Odotukset Opi kuuntelemaan klassista! -kurssista

Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi jotenkin kolahti, että tätähän mä olen odottanut koko elämäni. Mua olisi harmittanut ihan hirveästi, jos mä olisin myöhemmin tajunnut, että tällöinen kurssi on ollut ja mä en ole ollut siellä. Mä haluaisin oppia näkemään kappaleesta tiettyjä asioita. Että mä pystyisin erottamaan jotain, vaikka mä en yhtään mitään siitä teoriasta ymmärrä. Odotin tosiaan sitä, että oppimisni vähän paremmin kuuntelemaan ja ymmärtämään sitä mitä mä kuulen.

Toivon, että mä saisin sieltä kurssilta sellaisia elementtejä, mihin mä en ole kiinnittänyt huomiota. Tai jotain sellaisia avaimia, millä pystyisi pikkuisen avaamaan tavallisena kuulijana; mihin pystyisin kiinnittämään huomiota. Että ahaa, noi tekee noin ja miksi ne tekee noin? Parasta olisi, tietenkin se, että mä saisin niitä avaimia, että kun mä menen sinne konserttiin, niin mulla olisi sen tunnekokemuksen lisäksi tietopohjaa, että ahaa, tämä kuulostaa siksi näin hienolta, kun tehdään näin. Pystyisin pikkuisen paremmin analysoimaan sitä mitä mä kuulen, ettei se olisi puhtaasti vain sellainen emotionaalinen kokemus.

Säveltäminen auttoi musiikin ymmärtämistä

Mähän olen ollut koko kurssin ajan aivan haltioissani. Varsinkin se viimeinen kerta oli ihana, kun mietittiin sitä omaa säveltämistä. Sehän oli ihan, että ahaa! Että mitkä instrumentit kuvaavat jotain tunnelmaa, tai ääni- tai visuaalista maisemaa – sehän avasi ihan kauheasti mulle asioita.

Oma säveltäminen on tärkeää, koska on kiva kokeilla ja haastaa itseään vähäsen ja paremmin tajuaa, että millaista se sitten on. Kun kaikki musiikin tekijät ja soittajat hehkuttavat sitä ihanuutta. Se ei ole vain kuulijasta ihanaa se musiikin kuunteleminen, kun se

on niistä tekijöistäkin ihanaa se musiikin tekeminen – niin mä haluaisin päästä jyvälle siitä, että miksi se on niin ihanaa.

Kurssi auttoi kiinnittämään huomiota ja jäsentämään koettua

Kurssilla avattiin uusia ovia sinne, mihin voisi kiinnittää huomiota. Kapellimestarityöskentelyyn kiinnitin nyt huomattavasti enemmän huomiota kuin aikaisemmin ja just niihin soitinryhmien rooleihin. Orkesteri – pieni kylä oli musta hyvä, kun käytiin läpi sitä partituuria ja miten nämä eri soittimet – miten se rakentuu se koko homma ja millä tavalla kapellimestari vaikuttaa siihen. Miten valtavasti hän pystyy siihen vaikuttamaan. Oon mä joskus miettinyt ihan itsekseen, että siinä ne nuotit, että nehan soitetaan aina niin kuin ne soitetaan. Mutta nyt mulle valkeni, että eihän se olekaan ihan niin.

Kyllähän sitä nyt, kun on paljon kuunnellut, niin tietysti on oppinut ja tiennyt ennenkin miten nämä tyyliuunnat eroavat ja osannut erotella. Kurssi antoi lisää pohjaa ja perspektiiviä miten kokemuksen jäsentää itselleen. Ja miten jonkun tyyliuunnan musiikki, miten se rakentuu ja mitkä on ne peruspilarit. Sehän on kanssa hirveän hyvä, että tietää, että ahaa, tämä on sen aikakauden musiikkia ja mä odotan kuulevani jotain just tämän tyyppistä.

Kuuntelemisen herpaantuminen ilman konserttikokemusten kirjaamista ja jakamista

Meillä oli aina se konsertti, mistä me puhuttiin. Vähänhän sitä alustettiin aina siinä edellisellä kerralla. Vaikka me kirjoitettiin aina se oma palaute siitä konserttikokemuksesta, niin sittenhän siitä aina keskusteltiin sen ryhmän kanssa. Sitä herpaantuu kuuntelemissa, kun ei ole sitä palautetehtävää, että nyt mun täytyy paperille suoltaa tämä mitä mä olen kokenut. Se, mitä me ollaan siellä kurssilla puhuttu, niin kyllähän se on jäänyt sinne.

Halu valmistautua konsertteihin paremmin ja usko omaan erottelukykyyn

Nykytilani klassisen musiikin kuuntelijana on nyt vähän erilainen kuin ennen kun kursille tulin. Olen valppaampi ja yritän vähän itse valmistautua paremmin näihin konsertteihin. Että pikkuisen tutkisi, varsinkin sellaisia säveltäjiä, jotka eivät ole tuttuja mulle. Vähän googlettaisi, että mitäs ja kukas, ja jos löytyy, niin kuuntelee vähän jotain. Paremmiin hahmottaa sen kokonaisuuden, jos siihen vähän valmistautuu etukäteen.

Sitten varmaan seuraan tarkemmin sitä kapellimestarin työskentelyä ja ehkä jos tulee kuunneltua samaa kappaletta eri kapellimestareiden johtamana, niin varmaan sitten huomaa enemmän. Tuntuu itsestä kivemmalta; vaikka aina mä olen nauttinut musiikista, niin nyt pikkuisen tietää mitä kannattaa seurailta.

Puupuhaltimet ovat ryhtyneet mua kovasti kiinnostamaan. Mä olen niihin kiinnittänyt kovasti tämän kurssin aikana konserteissa huomiota ja todennut, että vau! Koska niiden rooli siellä on, kuten Satukin sanoi, aika solistinen, niin ehkä just sen takia.

Mä olen kuunnellut hirveästi elämäni aikana. Ehkä mä otan vähän takaisin sitä lausuntoa, että en ole musikaalinen. Kyllä mä nyt, kun mä olen tuolla konserteissa oikein keskittyneesti kuunnellut, niin kyllä havaitsin tietenkin, että en mä nyt ihan mikään täysin ummikko ole. Että kyllä mä nyt sentään erotan jotain.

6.3 Johanna – sallivampi asenne

Musiikki oli isän juttu

Mä olen pienenä soittanut pianoa ja selloakin vähän, mutta todella huonolla menestyksellä, koska en harjoitellut. Ja sitten se loppui ja jäi. Mulla jäi varmaan viidennellä luokalla noi soittojutut, että niinkin aikaisin. Nuorena ei ollut sellaista kiinnostusta klassiseen.

Mun isä on soittanut pitkälle pianoa ja harrastanut aina klassista musiikkia, se oli sen juttu. Olen miettinyt, että ei se yhtään osannut tukea selvästikään. Meillä kuunneltiin vaan klassista. Sitten vähän jotain työväenlauluja. Iskelmää ei kuunneltu ollenkaan.

Osallistuminen omien lasten musiikkikasvatukseen

Mulla on 13 ja 16 -vuotiaat pojat. Roudaan kontrabassoa säännöllisesti useamman kerran viikossa. Se on kuin pitäisi hakea jotakin taas päiväkodista. Se juuri vaihtui siihen 3/4 kokoiseen, että ei se voi sitä itse liikuttaa.

Jos olen ollut pienten lasten, omieni kanssa konsertissa, niin yleensä on tehty niin, että seuraapa tuota soitinta, että mitä se tekee tässä. Saa jonkun kiinnostuksen, mitä alkaa seuraamaan. Mulla on muistikuva omasta lapsuudesta, varmaan Kulttuuritalolta, miten tylsää siellä konsertissa oli. Valui sinne penkin alle.

Vaikeus muistaa kappaleiden nimiä

Musta on häiritsevää, että mä en tunnista jotain kappaletta, vaikka mä olen sen kuullut. Mä ajattelin, että mä en nyt vaan kuuntele sillä tavalla musiikkia. Että mä kuuntelen eri tavalla, siinä hetkessä ja tunnelmia. Mutta se on ihan hirvittävän ärsyttävää. Mä en myöskään koskaan muista näyttelijöiden tai ohjaajien nimiä.

Eri teoksiin mielellään tutustuisi enemmän ja ehkä myös, että saisi sellaisen tason, että voisi keskustellakin niistä. Mutta ehkä se ei ole mun laji, kun mä en koskaan muista mitään nimiä.

Musiikki monipuolisena apuna töissä

Musiikin elementit liittyy omaan ammattiin: erilaiset rytmit ja kontrastit on kiinnostavia. Sitten toisaalta helposti ajatukset lähtee toisaalle. Mä ajattelen niin, että mulla on kaikki taidelajit aika samalla viivalla kokemisen kannalta. Ei tekemisen, koska musiikkia mä en niinkään tee. Mutta jotenkin käsittelee niitä samalla tavalla. Maalaukset ja musiikki on sellaiset, joita voisi ajatella samanlaisia asioina.

Töitä tehdessä musiikki voi jäsentää ajatuksia tai tietenkin rauhoittaa. Tai se voi toisaalta innostaa, jos kaipaa sellaista nostatusta, mahtipontista. Olen ainakin huomannut, että mulle tosi usein, on se mikä tahansa esitys tai näyttely tai mikä vaan, niin usein tulee myös ideoita, omia ideoita. Että se tuo jotain uutta.

Lempisoitin ja lempimusiikki

Mä kirjoitinkin, että se ei ole välttämättä viulu. Enemmän mä tykkään sellaisista välisävyistä. Ja aika monista puhaltimista. Alttoviulu on esimerkiksi kiinnostavampi ja miellyttävämpi kuin viulu äänen perusteella. Se oboe tuntuu kiinnostavalta.

Mä olen niin alussa tässä harrastuksessa, että mulla ei ole mitään sellaista vahvaa lempisäveltäjää. Mä pidän aika monenlaisesta. Barokista tai miksei modernimmastakin. Mä en ole oikein muodostanut mielipidettä. Tietysti toi viime vuoden Sibelius-tarjonta, eniten tuli kiinnitettyä huomiota Sibeliukseen, kun sitä käsiteltiin niin paljon. Jotenkin mä odotan, että mä pääsisin siihen vaiheeseen, että tulisi enemmän joku läheiseksi.

Jos nyt vertaa maalaamiseen, niin ei mulla myöskään ole lempiväriä. Esimerkiksi mulla oli sellainen, että mä tykkäsin hirveästi harmaan eri sävyistä, sellaisista murretuista.

Kunnes vuosi sitten mulla tuli sellainen, että nyt täytyy saada jotain kirkkaan keltaista kotiin. Että kaikella on paikkansa ja aikansa.

Mä en tykkää kauheesti oopperasta, mä en ymmärrä sitä. Oopperasta mä olen lähtenyt joskus kesken. Sellainen muotoon pakotettu laulaminen ei vaan sovi mulle. Mä tiedän, että tietenkin se on hienoa ja varmaan jos sitä kuulisi enemmän, niin siitä varmasti oppisi pitämään. Jotenkin se ei vaan kiinnosta mua sellaisenaan.

Odotukset Opi kuuntelemaan klassista! -kurssista

Klassinen musiikki on alkanut kiinnostamaan, siksi mä tulinkin tälle kurssille. Mä olen huomannut, että tykkään kuunnella ja mä haluaisin tietää enemmän ja saada enemmän sellaisia käsitteitä millä sitä voi käsitellä. Kurssi tuli mulle facebookissa jostain syystä, mä en muista mitä kautta. Ehkä mä olen seurannut HKO:ta ja se tuli, että nyt voi ilmoittautua.

Mä olen viime vuosina aktiivisemmin käynyt täällä lasten soittoharrastusten takia kaikissa just kaupunginorkesterin järjestämissä jutuissa. Mitä on ollut, niin on alkanut tuntua siltä, että tämä voisi olla oma harrastus. Että mä osaisin jo konserttiohjelmasta katsoa, että toihan olisi kiinnostavaa ja ton mä haluan mennä katsomaan. Ja ylipäätään oppisi tuntemaan paremmin niitä teoksia ja säveltäjiä ja rakenteita ja kaikkia. Että siitä oikeasti tulisi sellainen innostus hankkia kausikortti tai käydä useamminkin.

Että ymmärtäisi enemmän. Vaikka samaan aikaan mä olen sitä mieltä, että ei tarvitse paljon ymmärtää, mutta kyllä se kuitenkin auttaa. Se on aina kiinnostavampaa, kun tietää. Toivon pääseväni tietoisemmaksi kuluttajaksi. Olen huomannut, että tykkään käydä paljon konserteissa, mutta jotenkin oli sellainen ajatus, että puuttuu tietoa taustalta. En mä ajatellut, että se olisi este käydä, mutta mä halusin tietää enemmän. Haluaisin työkaluja ymmärtää sitä, kun käy konsertissa.

Kaikissa konserteissa joku puoli kiinnosti

Klassisen musiikin konsertti on tapahtumana niin erilainen kuin muut. Siihen liittyy niin paljon traditioita, se on tietynlainen tapahtuma. Koko se, miten orkesteri on ja miten se tapahtuu, koska se tietyllä tavalla tapahtuu aina samalla tavalla. Se on toisaalta hienoa, että se tapahtuu aina samalla tavalla.

Yhdessä konsertissa orkesteri ei esiintynyt puvuissa. Mä olen aina ajatellut, että se frakki on jotenkin turha, mutta yllättävän arkiselta se tuntui, puvut – vaikka olisi ajatellut, että ne on hyvät. Vähän niin kuin virkamiesjoukko olisi tullut lavalle. Huomasin, että huomasin eron. Mä hämmästyin, että se ero oli niin suuri. Pukeutuminen pitää olla siistiä ja valmistautunutta.

Yleinen tunnelmakin vaikuttaa. Tietenkin orkesterin ja yleisön suhde. Varmaan se vaikuttaa klassisessakin musiikissa. Tietenkin se, että kuunnellaan hiljaa, mutta sitten ne reaktiot, miten muut reagoi, niin kyllähän se vaikuttaa. Olen miettinyt, että pitäähän sen vaikuttaa, että mikä fiilis orkesterilla on. Siihen kokonaiskokemukseen vaikuttaa miten ne esityksen jälkeen reagoi, että rummuttaako ne jaloilla. Kyllähän se huipentaa, kun näkee, että ne on fiiliksissä. Se on hyvä juttu.

Mun mielestä se oli jännä, kun kotona voi olla, että jotain ei vain pysty kuuntelemaan. Tässä kaikissa konserteissa joku puoli tuntui kiinnostavalta. Mikään ei ollut sellaista, että olisi ollut epämieluisaa kuunnella. Se on varmaan se live-tapahtuma, aina voi seurata jotain asiaa. Ne oli kaikki niin kiinnostavia. Mä tulen varmasti käymään konserteissa jatkossa enemmän.

Mua häiritsi se, että mulle ei tullut kauhean selkeää kuvaa, että minkälaisesta [musiikista] mä tykkään. Tuon kurssin myötä tuli sellainen, että huomasi, että kaikissa on puolia. Ehkä mä odotan sitä, että alkaa nousta ne – että mä tiedän, että mä olen kiinnostunut tästä. Sellainen, että mitä haluaa.

Uutta mielenkiintoa opitusta

Konsertissa käymiseen on tullut uutta mielenkiintoa sitä kautta esimerkiksi mitä on opinut orkesterista ja orkesterin toiminnasta. Esimerkiksi kapellimestarit ei merkinneet mulle aikaisemmin mitään ja nyt mä seuraan niitä eri tavalla. Nyt kun sitten tarkoituksella kiinnitti huomiota, niin eri persoonat tuli sieltä. Siitä varmasti riittää tutustuttavaa jatkossa. Musta tuntuu, että katson orkesteria eri tavalla nyt. Mä ymmärsin – en vain ollut ajatellut ennen – että se on sellainen yhtenäinen koneisto. Sitten siinä ymmärsi niitä eri rooleja. Se on mun mielestä mielenkiintoista. Vaikka jotain niistä tiesinkin, mutta se avasi sitä myös uudella tavalla. Ja kun katsottiin partituuria, sitä jotenkin enemmän hahmottaa kokonaisuutena mitä siellä tapahtuu.

Samoin kappaleisiin liittyen sellaista raamia sai enemmän, mihin sijoittaa niitä, mitä on menossa kuuntelemaan. Vaikka mä jollain tavalla olen klassista musiikkia kuunnellut, niin en ollut sillä tavalla pysähtynyt ajattelemaan sitä enemmän aikaisemmin.

Kokemukset yllättivät suhteessa ennakkokäsityksiin

Se oli hämmästyttävää, miten jokainen konserttikokemus oli ihan erilainen mitä mä oletin. Ekalla kerralla oli valmistautunut niihin konsertteihin, niin ne oli aina ihan toisenlaisia: keskenään tosi erilaisia ja siihen mitä mä odotin olevan tulossa, oli jotain ihan muuta.

Kiinnostaa oppia tuntemaan teoksia paremmin. Musta oli tosi kiinnostavaa kuulla aina etukäteen mitä niistä kerrottiin. Just kun puuttui sitä tietoa etukäteen, niin se oli yksi syy kurssille tullessa. Ei ollut sellaista pohjaa, sellaista tietopohjaa. Kun mikään ei ole tuttua, tai ehkä Finlandia. Mikään ei ole mulle niin tuttua, niin hyvä lukea, että tällaista on oletettavissa.

Kun ei tiedä säveltäjästä mitään muuta, kuin mitä lukee käsiohjelmasta, niin onhan se tietyllä tavalla ennakkokäsityksiä. Tietyllä tavalla puhtaampi kokemus, kun ei ole mitään ennakko-oletuksia. Sen voi ottaa miten vaan. Yhdessä konsertissa Šostakovitš ja Tšaikovski molemmat olikin konsertissa kuultuna ihan erilaisia kuin mitä ajattelin etukäteen. Sillä tavalla se oli hyvä kokemus, koska ne yllätti.

Yhteisöllisyys vahvistaa konserttikokemuksia

Ne oli vahvempia ne syksyn konserttikokemukset. Selvästi se etukäteen käsittely ja jälkikäteen käsittely. Ja ehkä jotenkin yhteisöllisyys. Nythän mä olen käynyt kaikissa yksin. Kyllä mä olen kaivannut sellaista. Oppii myös muilta, kun joku toinen on kiinnittänyt johonkin toiseen asiaan huomiota tai tietää jotain muuta asiasta. Olen kyllä yrittänyt saada jotain seuraksi, mutta ketään ei ole kerennyt. Kyllä mä kaipaisin vähän sitä jotain, jonka kanssa jakaa sitä. Ehkä mun tapa käsitellä asioita on puhumalla, niin on kiva, että on joku, jonka kanssa jakaa se.

Mulle konsertissa käyminen on hyvä tapa. Kotona mä en kuuntele juurikaan, mä kuuntelen radiota. Autossa saatan kuunnella Classic FM:ää. Onko se tässä elämäntilanteessa, mutta hyvin voisin käydä, jos olisi porukka, joka kävisi konsertissa. Tai yksikin ihminen. Voishan tuosta syksynkin ryhmästä voinut sopia.

Sallivampi asenne omaan kuuntelemiseen

Tietenkin se oli hirveän lyhyt se kurssi, että eihän siinä paljon asioita tullut, mutta yksi, minkä mä huomasin, että sellainen sallivuus tuli. Vaikka mä en aikaisemmin ajatellut, että pitäisi tietää. En mä nyt muita kumpi teistä sanoi, että ajatus lähtee harhailemaan kaikilla jossain vaiheessa ja se voi olla hyvä kokemus silti. Ei tarvitse, että voi ei, nyt mä en keskittynyt tarpeeksi hyvin, että nyt ajatukset meni johonkin muualle.

Konserttia ei tarvitse erikseen analysoida. Voi kuunnella ihan sillä omalla tavallaan, ettei tarvitse tietää siitä mitään. Sitä voi lähestyä monesta eri näkökulmasta. Eikä se nyt ole niin vakavaa, jos nukahtaa konsertissa.

6.4 Seija – tietopohjan rakentamista

Kotona ei harrastettu musiikkia

En ole koskaan soittanut tai laulanut. Mun poika on kyllä, hän soittaa kitaraa. Kai hän sitten säveltääkin. Mä lauloin hänelle silloin, kun hän oli pieni. Se tuntui sellaiselta velvollisuudelta. Kyllä mä muistan ne laulut, jota mä hänelle lauloin. Mä ajattelin, että on se parempi kuin ei mitään, vaikka en mä mitenkään musikaalinen olekaan.

Mun isoisä on harrastanut musiikkia, hän on soittanut trumpettia. Hän oli sellaisessa soittokunnassa. En mä muista, että siellä kotona olisi mitenkään enempää sitä musiikkia harrastettu. Mulla on kaksi nuorempaa sisarusta, hekin on aika vähän harrastaneet musiikkia. Että ei meillä ole mitenkään musikaalinen perhe. Klassista musiikkia on radiosta kuullut jo nuorempana, mutta ei meillä sitä aktiivisesti kuunneltu.

Vaativimmat säveltäjät ovat jääneet sivuun

Musiikkia en ole harrastanut itse, muuta kuin tanssia. Sellaista tavallista paritanssia, sitä kylläkin aika kauan ja kuunnellut kevyttä musiikkia enemmän. Olen mä konserteissa ja oopperoissa käynyt. Mulla on aika paljon klassisia levyjä. Se menee siihen, mitä on totunut kuuntelemaan. Nämä tutut; Vivaldin neljä vuodenaikaa, joku Mozartkin saattaa olla. Mä olen vähän laiska, kun on ollut monta asiaa mitä on pitänyt opetella, niin ne vaativimmat säveltäjät on tahtoneet jäädä sitten sivuun. Mä olen kyllä järjestänyt niitä kaikki levyjä ja miettinyt, että milloin rupean kuuntelemaan, mutta sitten siinä aina käy niin, että kuuntelee niitä helpoimpia.

Odotukset Opi kuuntelemaan klassista! -kurssista

Mä haluaisin oppia kuuntelemaan klassista musiikkia. Ihmiset yleensä sanoo, että sen kun vaan kuuntelee ja nauttii, mutta kun mä en ole oikein nauttinut siitä. Mä ajattelin, että joku jujuhan siinä täytyy olla, niin sitten mä menin sinne kurssille sen takia, että mä keksisin mikä se juju on. Uskon siihen, että se on paljolti sitä, että kun on tottunut kuuntelemaan vain kevyttä musiikkia, niitä sanoja ja kaikkia. Tässä on ihan toisenlainen pohja. Pitää vain totutella siihen ja sen jälkeen siitä oppii nauttimaan. Mun kohdalla. Joihenkin muiden kohdalla se voi olla ihan eri juttu, ne osaa nauttia. Kai se riippuu vähän musikaalisuudesta, en tiedä. Mä mietin, että jos mä olen sellainen insinööriyppi, että mun pitää ensin ymmärtää jotain ennen kuin mä pystyn nauttimaan.

Toi ensimmäinen konsertti ja ensimmäinen luento antoi, että mä tosiaan voin oppia nauttimaan siitä, kun mä löydän niitä omia mistä mä tykkään, että kyllä se siitä. Täytyy nyt vaan pikkuhiljaa totutella siihen. Se oli musta tosi kiva se Heinisen teos. Mä ajattelin, että mä varmaan tykkäänkin enemmän nykymusiikista kuin siitä ihan vanhasta klassisesta. Se on jotenkin niin elävää.

Musiikin ymmärtäminen vaatii enemmän töitä

Mulle on helpompi mennä teatteriin, kun mä olen tottunut käymään siellä ja mä olen tykännyt yleensä Q-teatterin esityksistä. Semmoisista, joissa ei sanota asioita ihan niin kuin ne on – että sä löydät sieltä sen mitä kuvittelet, että sillä on yritetty sanoa. Kun mä menen teatteriin, niin mä en halua etukäteen lukea mitään arvosteluja, mä luen vasta jälkikäteen, mutta ei se toimi tässä.

Ehkä taidenäyttelyssäkin on vähän sitä samaa. Mutta siinä se saattaa jäädä multa joskus vähän löytymättä, ellei paneudu siihen. Musiikissa vielä enemmän. Kyllä siitä voi kauniista äänestä nauttia, mutta sitten jos haluaa päästä syvemmälle, niin siinä täytyy tehdä vähän enemmän töitä. Teatteriesityksessä ei tarvitse tehdä etukäteen sitä työtä kovin paljon, koska se avautuu siitä sen esityksen aikana.

Toiset tietysti haluavat vain kokea sen [konsertin], mutta mä halusin vähän tietääkin niistä: minkälaisia soittimia kukin säveltäjä on käyttänyt minkäkin tunnetilan ilmaisemiseen. En tiedä tuliko se tällä kurssilla vai missä, mutta kun ymmärtää sen rakenteen. Ymmärtää miten se rakentuu se konsertti tai sinfonia. Niin kuin kirjassa on juoni, niin mä saan kiinni mitä säveltäjä on ajatellut ja minkälaisessa tilanteessa se on sen säveltä-

nyt ja mitä se on mahdollisesti tarkoittanut sillä. Mitä soittimia se on käyttänyt, miten se on rakentanut sen. Nyt on tullut kyllä kotona paljon kuunneltua, kun mulla on klassista musiikkia ja sai hyvän alun. Monissa CD:issä, niissä on sellainen selostus siitä säveltäjästä, niin niitä voi lueskella.

Opitun siirtäminen kevyeen musiikkiin

Mä olen tässä oikein miettinyt tosi paljon sitä kevyen ja klassisen musiikin merkitystä. Siinä kävi vähän niin, että kun täällä oli ollut, että se ei ole enää minkään arvoista se kevyt musiikki. Sitten mä rupesin miettimään sitä, että mä kirjoitan ja luen paljon. Mä olen aika sanallinen, tai miksi sitä sanotaan. Ne sanat, mitä niissä kappaleissa on, joita kuuntelee paljon, vähän niin kuin meditatiivisestikin, niin se on sillä kevyen puolella tärkeää. Ja sitten klassisessa musiikissa ihan se musiikki. Mutta nyt mä pääsin siitä yli, että ei ole vähempiarvoista se kevyt musiikki. Siinä kun on hyvät tekstit ja kyllä siinä kuuntelee eri lailla niitä soittimiakin.

Kevyt musiikkihan on sellaista niin helppoa ja tässä pitää nähdä vähän vaivaa. Kyllä se laajentaa sitä näkökulmaa, jos vertaa, että kuuntelisi vain kevyttä musiikkia. Sit just nämä soittimet. En mä ole ennen ajatellut niitä soittimia. Mä olen kuunnellut sitä tekstiä ja melodiaa ja ajatellut, että tykkääkö vai en ja nyt mä ajattelen ihan eri tavalla niitä soittimia. Mietti, kun kuuntelee, että mikä soitin nyt soi. Kun mä kevyttä musiikkia kuuntelin, niin en mä kauheesti sitä miettinyt, mutta nyt mä olen selvästi ruvennut miettimään siinäkin. Alkaa kuunnella ja löytää sieltä. Kyllä ne soolot on tullut muutenkin voimakkaasti, mutta jos ne ei tule niin selvästi, niin löytyy sieltä ne soolot ja kaikki.

Yksityiskohtien rakentaminen tietopohjan päälle

Mä tykkään tehdä muistiinpanoja. Ton ekan kurssikerran perusteella, mä olen lueskellut niitä moneen kertaan jo niitä muistiinpanoja, koska mulla on kirjoja, niin niissä ei ole sillä tavalla. Pitäisi olla kaikkein ydinasia tässä alkuvaiheessa. Kaikki noi italiankieliset termit mitä eilenkin oli kussakin esityksessä, minkälaisella nopeudella ne menee, niin nekin on niin vieraita. Mulla on sellainen pieni kirja, josta mä sitten niitä katson. Niitä kaikkia ei edes löytynyt.

Mulla täytyy olla sellainen tartuntapinta. Kun toiset pystyvät muistamaan yksityiskohtia, niin mulla tulee ensin pohja ja sitten mä pystyn rakentamaan siihen niitä yksityiskohtia päälle. Sama se on klassisessa musiikissakin, että nyt mä rakennan vasta sitä poh-

jaa sille. Mitä enemmän näkee vaivaa, niin sitä enemmän näyttäisi saavan siitä konsertista.

Mä en pääse sisälle siihen konserttiin, jos mä en tunne säveltäjää, aikaa, jolloin se on sävelletty, ehkä teemoja, että mitä on tarkoitettu millekin soittimelle kuvattavaksi. Pitäisi olla käsikirja, että mulle olisi helppo lukea sitä. Kun menee teatteriin, niin siitä saa yleensä vähän selvemmin sen, kun kuitenkin sanoilla ilmaistaan se. Tämä on erilainen mulle ainakin. Se vaatisi paljon työtä, kun jokaiseen konserttiin pitäisi kaivaa niin hirveästi sitä taustatietoa. Ehkä sitä musiikin historiaa pitäisi tuntea vähän, kun ei tunne ollenkaan.

Jos on jaksanut vähän opiskella, niin kyllä sitten on parempi pohja tulla konserttiin. Kun ei ole käytännössä ollut mitään yleissivistystä klassisesta musiikista ollut olemassa, niin ensin pitäisi saada se pohja. Mä en tiedä mitä mä olen siellä koulussa sitten tehnyt. En mä ainakaan mitään ole siellä oppinut. Eikä mitään muitakaan aineita siellä paljon oppinut, myöhemmin sitten vasta.

Alkeiskurssi olisi palvelut paremmin

Ne ainakin, jotka oli siellä kurssilla äänessä, niin olivat aika sellaisia kokeneita. Keskustelu käytiin asioista, jotka mulla on vasta jossain kaukana. Mä vielä työskentelen ihan sen perusjutun kanssa. Ihmisen varmaan oli harrastaneet ja kuunnelleet kotona – ei meillä ole koskaan mitään klassista kuunneltu, niin mulla on ihan eri pohja. Mulle olisi saanut olla ihan alkeiskurssi. Mutta kun tämä nyt oli ihan vaan yksi, niin hyvä kun oli tämäkin.

Huomio kapellimestarissa häiritsi

Mun täytyy kyllä sanoa, että mua pikkuisen häiritsi, että se näkökulma oli laitettu niin paljon siihen kapellimestariin. Että sitten kiinnitti liikaa huomiota kapellimestariin, kun mä olisin halunnut enemmän just sitä orkesteria. En vielääkään erota kaikkia puupuhaltimia toisistaan. Olisi ihan kiva erottaa äänen perusteella ja sitten mitä milläkin soittimella halutaan sanoa. Tietysti sillä tavalla, että kerrottiin miten kapellimestari antaa merkkejä milläkin tavalla soittajille, se vuorovaikutus, mutta kyllä mulle nyt vähän kävi niin, että mä liikaa tuijotin siihen kapellimestariin. Mutta hyviähän ne oli ja Susanna Mälkki oli tosi hyvä.

Se Storgårdsin konsertti oli tosi hieno ja siinä kyllä ihailin tätä kapellimestaria, kun se oli 80 minuuttia, niin tosi hienosti jaksoi sen. Eikö se ollut se Mahlerin 8. sinfonia. Se oli todella vaikuttava. Kyllä mä vielä ihan alkutekijöissä olen tuon kuuntelemisen kanssa, mutta kyllä mä nautin siitä ihan hirveästi. Se oli niin pitkä – mä oletin, että se olisi raskas, mutta ei se ollut yhtään.

Ja vaikka mä kritisoinkin, että siinä oli aika paljon sitä kapellimestariosuutta, kun Satu Simola on kapellimestari, mutta kyllähän se oli sitten mielenkiintoista nähdä siltäkin kannalta sitä asiaa. Että oli siinä hirveen paljon hyvääkin.

Musiikkikokemus on puhtaampi kotona

Klassinen musiikki antaa parhaimmillaan sellaista rentoutumista ja kauneuden kokemuksia. Ja sitten, jos lähtee sitä tutkimaan, niin miten se kuvastaa sitä omaa aikaansa. Mä luulen, että mulle sopii paremmin, että mä kotona kuuntelen, kuin että mä tulen konserttiin. Siinä valitsee itse ajankohdan ja sitten on virkeä silloin kun haluaa sitä kuunnella. Ja tottakai sitä voi valita itse silloin sen mitä kuuntelee. Konsertit on aina suunniteltu etukäteen.

Ja ehkä mä vierastan kuitenkin tällaista, tämä vaikuttaa niin kauhean elitistiseltä. Kotona ei ole sitä, siinä on pelkkä musiikki. Nyt kun asun tuolla Kalliossa, niin Kalliokin on vähän sellainen, että siellä on vähän kaikenlaista. Sitten kun menen johonkin Eiraan, niin mä koen, että mä olen nyt vieraalla maaperällä. Tämä on vähän sama juttu. Mutta en mä missään kevyenkään musiikin konsertissa tunne oloani kotoisaksi aina. Mutta täällä mä koen niin kuin mä menisin sinne Eiraan.

Tietyyntyyppiset ihmiset käy näissä konserteissa. Ja on siinä rahakin – ehkä tuntuu aika kalliilta täällä ostaa jotakin. Ja sekin, että onko seuraa. Jos menee jossain porukassa, niin voi keskustella siitä. Jos menee yksin ja jotain ei tajua, niin sitten ei ole ketään kenen kanssa keskustella. Se on niin paljon sosiaalinen tilanne kuitenkin. Sillä tavalla se on puhtaampi musiikkikokemus, kun sen tekee kotona.

Halu sisällyttää musiikkia elämään

Tämä kurssi toi jännästi ristiriidan, koska tässähän klassisessa musiikissa puuttuu aina ne sanat melkein kokonaan, niin sitten joutuinkin ajattelemaan ihan eri tavalla koko musiikkia. Sitten vähäksi aikaa ei kiinnostanut kevyt musiikki, mutta sitten ei ollut oikein sisällä tässäkin. Se oli jännä sellainen välitila. Pikkuisen sellainen, että mihinkähän

päin sitä tässä kallistuisi. Jazzkin kiinnostaa. Sitäkään ei tule mitenkään erityisemmin harrastettua. Mä en ole varmaan niin kauhean musiikkisuuntautunut, mä olen muuhun suuntautunut.

Mutta kuitenkin mä haluaisin sitä musiikkia, että sitä olisi mun elämässä. Se antaisi hyvää mieltä ja semmoisia hyviä tunteita. Sitä voisi ihan hyvin yhdistää joogaan, siihen se sopisi erittäin hyvin. Ja kaikkeen sellaiseen. Ehkä ennemmin kuitenkin taustamusiikiksi.

Mä olen päässyt hyvään alkuun ja mä kuuntelen sitä, jos en nyt joka päivä, niin joka viikko. Kurssi innosti ja toihan se lisää sisältöä ja sitä mä lähdin hakemaan, että mä nauttisin siitä. Ja kyllähän mä olen alkanut. Tiettyt säveltäjät, niin kuin Bach ja semmoista rauhoittavaa kuuntelee herkästi kotona, mutta sitten sellaisia, jotka vaatisivat sitä keskittymistä ja tiedon hakemista, ne jäävät sitten vähemmälle. Kyllä siitä on löytynyt, just sellaisesta rauhallisesta, just Vivaldia jonkun verran ja sitten sitä Bachia, mitä olen kuunnellut ja Sibeliusta. Ne on tuoneet elämään sisältöä ja sitten uudenlaiset näkökulman tietyllä lailla musiikkimaailmaan.

6.5 Tarinoiden yhteenveto

Tutkimushenkilöt nostivat keskusteluissa esiin itselleen merkittäviä aikuisia, jotka olivat harrastaneet musiikkia ja peilasivat omia soittoharrastuksiaan tai niiden puutetta sisarus-
tensa harrastuksiin. Kuten tässäkin tutkimuksessa, Hanifi toteaa vapaa-aikatutkimusten ja elämäkertakirjoitusten osoittavan, että lapsuudenkodilla on suuri merkitys musiikin harrastamiselle. Ensimmäiset kuuntelukokemukset saadaan kotoa ja vanhemmat usein päättävät, alkaako lapsi käydä soittotunneilla. (Hanifi 2009, 234.) Tutkimushenkilöt peilasivat suhdettaan klassiseen musiikkiin myös mahdollisten omien lastensa kautta. Lapsille oltiin saatettu mahdollistaa musiikkiharrastus, jos itsellä ei tätä mahdollisuutta ollut ollut tai lasten harrastuksen kautta oli tullut kipinä myös klassiseen musiikkiin omana harrastuksena.

Kuuntelukontekstit vaihtelivat eri tutkimushenkilöillä. Osa kuunteli klassista musiikkia radiosta kotona tai autossa. Johanna kuunteli klassista musiikkia työskentelynsä taustalla. Konserttialissa kuultu klassinen musiikki oli tutkimushenkilöistä mielenkiintoista, koska siinä saattoi havainnoida tilannetta myös näköaistin kautta. Yksi tutkimushenkilöstä koki haluavansa mieluummin kuunnella musiikkia kotona kuin konserttialissa.

Kaikki tutkimushenkilöt kuvasivat suhdettaan tuttuun ja uuteen musiikkiin. Tuttu musiikki saatettiin kokea helpoksi kuunnella (Helena ja Seija), uusi musiikki hyvällä tavalla ajatuksia haastavaksi (Anneli) tai tutkimushenkilöllä oli toive nimetä kuulemiaan teoksia (Johanna). Tuttuus ja pitäminen liitetään Hyvösen (1995) mukaan usein yhteen. Hyvösen toteaa, että jos teos on liian tuttu se pitkästyyttää. Sama pätee musiikkiin, jonka on elementeiltaan liian yksinkertaista. Jos kuunnellaan laajoja ja kompleksisia teoksia on kuulijalla mahdollisuus kuuntelemaansa tulkitsemalla valita aina uusi näkökulma. (Emt., 148.)

”Uudella musiikilla” tutkimushenkilöt viittasivat erityisesti nykymusiikkiin, eli viimeisen sadan vuoden aikana perinteisestä konserttimusiikista eriytyneeseen musiikkilajiin (Hottinen 2005, 145). Tietoa säveltäjästä ja hänen ajatuksistaan teoksen takana kaivattiin erityisesti uutta musiikkia kuunneltaessa. Hottisen mukaan uuden musiikin teoksista saa käsiohjelmatekstien ja lehtiartikkeleiden mukaan vaikean ja älyllisen kuvan. Musiikin ei oleteta olevan kaunista tai melodista, sen arvo on jossain muualla kuin yleisön kokemassa mielihyvässä – se on laadullisesti erilaista ja omaperäistä. (Emt., 148, 152.) Tutkimukseni vahvistaa kuvaa siitä, että uusi musiikki on arvovärittynyt. Se koetaan haastavaksi kuunnella ja uuden musiikin sävellysten kuuntelemiseen kaivataan erityistä tiedollista tukea.

Tutkimushaastatteluissa esiintyi tutkimushenkilöiden käsitys omasta musikaalisuudestaan suhteessa itsestään musiikillisina toimijoina. Anneli ja Seija toivat itse esille, että eivät ole musikaalisia ja Helena piti itseään keskivertomusikaalisena. Johannan kanssa musikaalisuus ei noussut esiin keskustelussa. Anneli havaitsi kurssin jälkeen, että osaaikin erotella musiikkia eikä pitänyt itseään enää epämusikaalisena. Kuten Annelin tapauksessa käy ilmi, Suoniemi (2008) toteaa, että erilaisten musikaalisuustestien tehtävänä on mitata nimenomaan musiikin rakenteen erottelukykyyn liittyviä perusominaisuuksia. Musiikin rakenteen havaintotarkkuutta voidaan tulkita osittain opituksi ja osittain geneettisesti perityksi kyvyksi käsitellä ja hahmottaa ääni-informaatiota. (Emt., 23, 26.) Kuuntelukasvatuksen näkökulmasta on merkityksellistä, että musiikin rakenteen havainnointia voidaan oppia.

Klassisella musiikilla oli vahva merkitys tutkimushenkilöiden tunne-elämälle. Erilaisiin tunnetiloihin oli mahdollista etsiä sopivaa musiikkia tai musiikki peilasi omia tunteita. Eerolan ja Saarikallion (2010, 259) mukaan ihmisten tiedetään käyttävän arkisessa toiminnassaan musiikkia saadakseen tunnekokemuksia ja säädelläkseen tunteitaan ja mie-

lialojaan. Tämä kävi ilmi myös tässä tutkimuksessa. Tutkimushenkilöt kuuntelivat musiikkia saavuttaakseen toivomansa tunnetilan. Tämä korostui erityisesti, kun tutkimushenkilöt kuvasivat kotona tapahtuvaa musiikin kuuntelua. Saarikallion (2010) mukaan tunnemerkit korostuvat aikuisten kokemuksissa musiikin kuuntelusta. Musiikin voimakas vaikutus tunteisiin selittyy osittain sillä, että musiikki voi tavoittaa tunnekokemuksiin liittyviä komplekseja rakenteita monitasoisesti: se vaikuttaa yksilöön kokemuksen, psykodynaamisen ja kognitiivisen prosessoinnin tasolla. (Emt., 282.)

Tutkimushenkilöt vertasivat klassista musiikin kuuntelua kokemuksiin muista taiteista. Seija koki, että sanataidetta on helpompi seurata kuin klassisen musiikin konserttia. Hän vertasi kirjan juonta tietoon, mitä säveltäjä on ajatellut ja tarkoittanut teoksella ja millaisessa tilanteessa se on syntynyt sekä mitä soittimia säveltäjä on käyttänyt ja miten rakentanut teoksen. Torvinen (2005) pohtii tekstissään, onko kommunikointi säveltäjien päämäärä omassa työssään, vaikka musiikin tapa viestiä ei vastaakaan luonnollista kieltä vakiintuneine merkityksineen. Säveltäminen sisältää Torvisen mukaan pyrkimyksen luoda kommunikaation tasoja, jotka jäävät kielen ulkopuolelle. Torvinen siteeraa säveltäjä Lotta Wennäkoskea:

Tähän asti olen toivonut musiikkini olevan kuin salakieltä, joka viestisi jotakin – jotakin sellaista, mitä emme kuitenkaan voi sanoiksi pukea. Toive salakielestä kumpuaa luultavasti siitä vakaumuksesta, että sävellän toisille ihmisille. Taiteilija on yhteisössä joku, jolla on aikaa ja herkkyyttä luodata inhimillistä todellisuutta. (Emt., 68, 70.)

Tutkimushenkilöt kertoivat osallistuneensa Opi kuuntelemaan klassista! -kurssille, koska halusivat lisää tietoa, jotta voisivat ymmärtää paremmin kuulemaansa. Tiedon tarve oli riippumaton aiempien konserttikokemusten määrästä. Tutkimushenkilöt kaipasivat kiinnekohtia sävellyksiin konserttikokemuksensa tueksi. He kokivat saavansa konserteista tällöin enemmän irti. Tieto oli heidän mukaansa hyvä pohja paremmin ymmärtää, analysoida ja nauttia musiikista sitä kautta. Tutkimushenkilöt olivat hyvin motivoituneita osallistuessaan Opi kuuntelemaan klassista! -kurssille. Paane-Tiaisen (2000) mukaan sisäinen motivaatio ja myönteinen suhtautuminen oppimiseen ja opiskeltavaan asiaan ovat aikuisen oppimisessa tekijöitä, jotka johtavat yleensä parhaisiin oppimistuloksiin. Nämä tekijät edesauttavat vaikeuksien kohtaamista haasteina, joihin on rohkeutta vastata ja joissa voi kokea onnistumisen iloa. (Emt., 26.) Vaikka tutkimushenkilöt kokivat

haasteita muun muassa kuvata omia konserttikokemuksiaan, he olivat kuitenkin motivoituneita tämän tehtävän tekemiseen, koska kokivat sen tukevan omaa oppimistaan.

Tutkimushenkilöt kokivat merkityksellisenä musiikin aikakausien läpikäymisen. He kokivat, että suuri osa käsitellyistä asioista oli tuttua entuudestaan, mutta olivat kiinnostuneita kuulemaan, miten musiikki on kehittynyt eri aikakausilla ja mitkä olivat aikakausille tunnusomaiset tyylipiirteet. Tieto auttoi myös ennakoimaan konsertissa kuultua ja luomaan odotuksia tietyn aikakauden musiikille. Tämä käy ilmi myös Dunnin (2014, 73) intuitiivisen kuuntelun teoriassa, jonka mukaan käsittelemme omia ennakkoletuksiamme kuunnellessamme musiikkia siitä, mitä voisimme kuulla, siitä mitä kuulemme ja siitä mitä emme kuule.

Tutkimushenkilöt kokivat reflektoinnin avartavan konserttikokemusta ja tekevän siitä muistettavamman. Kun omia konserttikokemuksiaan ei ollut kirjoittanut muistiin, ne unohtuivat helpommin. Vuorovaikutus ja ilmapiiri ryhmämuotoisessa opetuksessa oli heille tärkeää samoin kuin kokemusten jakaminen. Sitä kautta oli mahdollista oppia erilaisia tapoja lähestyä asioita. Reflektiivisyys liittyy Tiuraniemen (2002) mukaan ihmisen kykyyn ottaa oma minuutensa ja toimintansa tarkastelun kohteeksi. Reflektiivisyys ihmisen toiminnassa on luonteeltaan sosiaalista. Ihminen luo omaa todellisuuttaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Todellisuus heijastuu meihin käsityksinä, uskomuksina, mielikuvina ja tunteina, joiden kautta pyrimme ymmärtämään ulkoisen todellisuuden tapahtumia. (Emt., 172.)

6.6 Kehitysideat Helsingin kaupunginorkesterin pedagogiselle toiminnalle ja materiaalille

Tässä alaluvussa tarkastelen tutkimusaineistosta poimimiani kehitysideoita Helsingin kaupunginorkesterin pedagogiselle toiminnalle ja materiaalille. Pedagogisella materiaalilla ymmärrän tässä toimitetun tekstiaineiston lisäksi laajasti myös muun oppimista ja osallistumista edistävän materiaalin. Toiminnalla tarkoitan esimerkiksi aulatilaisuuksia ennen konsertteja sekä muuta orkesterin ja yleisön vuorovaikutusta tukevaa toimintaa.

Tietoa klassisesta musiikista

Tutkimushenkilöt toivoivat perustietoa klassisesta musiikista. Tieto antaisi heille lisää pohjaa musiikin kuunteluun ja olisi heidän omaksi ilokseen ja kiinnostukseksi. Tut-

kimushenkilöt kaipaivat ”oppimateriaalia”, ”pikku palapakettia” tai ”systemaattisempaa ja teoreettisempaa lähestymistapaa”, johon voisivat tutustua, kun heille sopii. Johanna toivoi materiaalin olevan mahdollisimman helposti lähestyttävää:

Jos se on jotain ammatillista, niin voi olla isompia ja vaativampia tehtäviä. Jos se liittyy tällaiseen harrastustoimintaan, niin sellaisia helposti lähestyttäviä ja keveitä, jotka ei vie kauhean kauan, ei vaadi teknisesti hirveästi, että pitäisi asentaa jotain. (Johanna)

Yksinkertaisinta olisi, jos materiaali olisi verkossa, se olisi helppokäyttöistä ja siihen voisi tutustua milloin haluaa. Tai kuten Seija totesi: ”Kaiken maailman netit on puhelimessa. Kun tulee luppoaikaa, niin voi sieltä tutkia ja kuunnella ehkä jotain.”

Eräs tutkimushenkilöistä ehdotti kännykkäsovellusta, toinen kuunteli mielellään Facebookissa julkaistuja klippejä. Televisiossa esitettyjä Ylen Klassinen Suomi ja Sibelius, Lintu ja RSO -sarjoja pidettiin erinomaisina esimerkkeinä klassista musiikkia avaavista ohjelmasisällöistä. Helena totesi niiden olleen monipuolisia: ”Klassisessa Suomessa on kiva, kun siinä on vähän eri näkökulmista lähestytty – siellä on ollut sekä kuvaa että puhetta että musiikkia.”

Musiikin historiasta tutkimushenkilöt kaipaivat tietoa, miten musiikki on kehittynyt eri aikakausilla. Eräs tutkimushenkilöistä oli kiinnostunut erityisesti 1900-luvusta. Hän koki, että vanhemmasta klassisesta musiikista oli helpompi löytää tietoa. Musiikin historiasta kaivattiin tietoa erityisesti tyyliuunnista ja tekijöistä.

Tutkimushenkilöt kaipaivat tietoa *musiikin teoriasta* ja siitä, miten musiikki rakentuu. Erityisesti Anneli halusi syventää musiikin teorian tietämystään ja ehdottaa musiikin teoriakurssia:

Mitä tarkoittaa jotkut duurit ja mollit ja C-duurit ja b-mollit ja nämä. Miten ne rakentuu just nämä eri osat, ne tempot ja kaikki. Semmoinen musiikin teoriaa pässinpäille tai kadunmiehille. (Anneli)

Musiikin teoriaa voisi erään tutkimushenkilön mukaan opettaa verkkokurssina laajemmallekin yleisölle. Musiikin teorian opetukseen voisi yhdistää myös itse kokeilemista, esimerkiksi säveltämistä. Näin kuulisi itse eron musiikissa. Myös orkesterimuusikot voisivat esitellä instrumenteillaan esimerkkejä musiikin teoreettisista elementeistä. Anneli voisi myös itse kokeilla jotain instrumenttia, että pääsisi syvemmälle musiikkiin.

Tietoa konsertista

Tutkimushenkilöt tutustuisivat konserttiin liittyvään tietoon mielellään vähän ennen konserttia ja he kokivat, että tiedolla on suuri merkitys konserttikokemuksessa. Tutkimushenkilöt kuuntelisivat mielellään soittolistaa konsertissa kuultavista teoksista etukäteen. Tutkimushenkilöt pitivät helpottavana asiana sitä, että soittolistaan on valmiiksi valittu hyvät versiot teoksista.

Eräs tutkimushenkilöistä toivoi, että joku oli valmiiksi poiminut sen tärkeimmän, joka on merkityksellistä konsertin kuuntelemiselle. Seijan mielestä ”jos sulla olisi sellainen verkossa, että kerrottaisiin kansantajuisesti lyhyesti säveltäjästä, kapellimestarista, ehkä siitä solistista ja sitten siellä olisi se musiikki, jota sä voisit kuunnella, niin olisihan se ihan erilainen se konserttikokemus.” Seija ehdotti, että tietoa konsertista voisi saada esimerkiksi kirjaston kansalaiskioskista, jonka hän oli nähnyt Kirjasto 10:ssä.

Tutkimushenkilöt olivat kiinnostuneita tietämään konsertissa *esitettävästä teoksesta*: milloin ja missä se on sävelletty, millainen elämänvaihe säveltäjällä on ollut ja millainen ympäröivä maailma on ollut – erityisesti, jos kyseessä on ollut murroskausi säveltäjän elämässä tai ympäröivässä yhteiskunnassa. Lisäksi tutkimushenkilöt olivat kiinnostuneita siitä, mitä säveltäjä on halunnut teoksellaan kuvata.

Tutkimushenkilöt kokivat, että käsiohjelman teksti menee ”välillä yli hilseen”. Helenan mielestä on tärkeä käyttää ymmärrettävää tekstiä:

Milloin siellä on joku säveltäjä, joka niitä kirjoittaa tai milloin kukakin. Joku hyvin syvällä oleva saattaa käyttää sellaista kieltä, että se ei avaudu. Mutta toisaalta, kun niitä systemaattisesti lukee, niin aina sieltä saa jotain uutta. (Helena)

Tutkimushenkilöt pitivät tärkeänä, että tietoa olisi etukäteen saatavilla erityisesti uuden musiikin sävellyksistä. Kahden tutkimushenkilön mielestä olisi kiinnostavaa, jos nykysäveltäjä itse kertoisi ennen konserttia mitä on ajatellut ja tavoitellut teoksellaan. Tutkimushenkilöiden mielestä keskustelua olisi mielenkiintoista kuunnella ja taustatiedon jälkeen musiikkia kuuntelisi toisella tavalla.

Esiintyjien esittely oli tutkimushenkilöiden mielestä niin ikään tärkeää. Erityisesti he kaipaivat tietoa kapellimestarista, solistiin liittyvä tieto oli toissijaista. Orkesteria voisi heidän mielestään esitellä soittimien ja soitinryhmien kautta. Kapellimestareista tutki-

mushenkilöitä kiinnosti heidän taustansa, sekä mahdollinen kapellimestarin oma instrumentti. Tutkimushenkilöitä kiinnosti miten he ovat päätyneet kapellimestareiksi. Tutkimushenkilöt halusivat myös tietää, mikäli kyseinen kapellimestari on syventynyt erityisesti johonkin tiettyyn repertuaariin ja miten häntä luonnehditaan johtajana.

Tutkimushenkilöitä kiinnostivat esiintyjien tarinat. Solistista he halusivat tietää, miten henkilö on päätenyt solistiksi, ei missä tämä on opiskellut. Vaikkakin eräs tutkimushenkilöistä totesi, että tieto opiskelupaikasta ehkä tulee olla. Eräs tutkimushenkilöistä myös toivoi, että saisi tiedon mikä on ollut solistin soittama ylimääräinen teos, jos tällainen kuullaan konsertissa.

Kaksi tutkimushenkilöä toivoi karttaa orkesterisoittimista. Konserttiin liittyvässä materiaalissa orkesterista voisi tutkimushenkilöiden mukaan poimia soitinryhmiä tai soittimia, joihin yleisö voisi kiinnittää erityistä huomiota. Esimerkiksi tuoda esiin mille instrumentille konsertissa kuultavan teoksen teema on kirjoitettu. Johanna toivoi, että voisi tietää mikä on haastavaa millekin instrumentille:

Sitähän ei aina tiedä, että mikä on se todella vaativa asia millekin soittimelle soittaa. [...] Siellä voi olla huikeita juttuja jollekin yksittäiselle soittajalle ja se pääsee tekemään sen oman juttunsa; konserttiyleisö ei ymmärrä huomioida sitä, koska ei vaan tiedä. (Johanna)

Tutkimushenkilöt jakaisivat mielellään kokemuksiaan konsertin jälkeen yleisössä olleiden kanssa joko kasvotusten tai verkossa. He haluaisivat kuulla, miten joku toinen on konsertin kokenut tai ymmärtänyt. Se laajentaisi tutkimushenkilöiden mukaan omaa kuuntelukokemusta.

7 Pohdinta

Tässä luvussa pohdin millaista tietoa aikuisten musiikkisuhteesta, kuuntelutavoista ja oppimisesta tämä tutkimus antoi. Arvioin myös tutkimukseni luotettavuutta ja esittelen mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

7.1 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata aikuisoppijoiden suhdetta klassiseen musiikkiin, sekä selvittää miten Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi heille merkityksellistyi. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös tuottaa ideoita Helsingin kaupunginorkesterin yleisölle suunnatun pedagogisen toiminnan ja materiaalin kehittämiseksi.

Keskeinen tulos tässä tutkimuksessa oli, että aikuisten musiikkisuhteessa on läsnä sekä musiikin ymmärtäminen tietämisen tasolla, että kokeminen tunteen tasolla.

Tutkimushenkilöt olivat kiinnostuneita niin musiikin aikakausista kuin säveltäjien elämäkokemuksista ja intentioista sävellysten takana. He kaipasivat tukea havainnointiin ja kokivat tiedon toimivan oman kuuntelunsa jäsentämisen apuna. Tutkimushenkilöt toivoivatkin, että konserttikokemus ”olisi muutakin kuin tunnetta”. Samanaikaisesti klassisella musiikilla oli suuri merkitys tutkimushenkilöiden tunne-elämälle ja tunteiden säätelylle.

Samalla tavalla kuin Hyvösen (1995) ja Turusen (2016) tutkimuksissa ala-asteen oppilaan kuuntelukokemuksista, tämänkin tutkimuksen tulokset rakentuvat tutkittavien kokemusten pohjalle. Musiikkipedagogin tulisi kuuntelukasvatuksessa tiedostaa kuuntelemisessa läsnä olevat kokemuksen eri tasot ja ottaa erityisesti aikuiskasvatuksessa huomioon oppijoiden tiedon tarve. Musiikin merkityssuhteiden kautta pedagogina voi tietoisesti suunnata oppimista jonkin musiikin lähestymistavan alueelle ja tukea sitä kautta eri oppijoiden tapaa hahmottaa musiikkia. Näin oppijalla on mahdollisuus vahvistaa omaa tapaansa kuunnella tai haastaa itseään jollain toisella, itselleen vieraammalla tavalla, joka voi avata kuuntelemiseen uusia ulottuvuuksia.

Konserttikokemuksen reflektointi tuki tämän tutkimuksen aikuisten kokemuksen jäsentymistä ja kokemuksen jakaminen muille oli merkityksellistä. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilla tutkimushenkilöt tulivat tietoiseksi omista konserttikokemuk-

sistaan kirjoittaessaan niitä ylös konserttien jälkeen. Tutkimushenkilöt oppivat sekä sanallistamaan omia kokemuksiaan, että jäsentämään niitä.

Elliotin (1995) mukaan kehittynyt musiikin kuuntelu vaatii tietoista ajattelua. Kuunnellamme tietoisesti tulkitsemme ja konstruoimme auditiivisia kuuloärsykeitä suhteessa omaan henkilökohtaiseen ymmärrykseemme ja uskomuksiimme. Emme vain kopioi mieleemme kuulemaamme. (Emt., 80–81.). Konserttikokemusten reflektointi voidaan siis nähdä tärkeänä osana kuuntelukokemusta ja sitä kautta kuuntelukasvatusta. Kokemusten jakaminen tuo myös kuuntelukasvatukseen merkittävän sosiaalisen puolen.

Toiminnallisuus on tämän tutkimuksen mukaan aikuisille tärkeä kuuntelukasvatuksen menetelmä. Oma säveltäminen toiminnallisena harjoituksena koettiin avartavan kuuntelukokemusta. Tutkimushenkilöt kertoivat kuuntelevansa orkesterisoittimia säveltämisen jälkeen uudella tavalla. Säveltäminen lisäsi ymmärrystä niiden roolista ja tehtävästä orkesterissa. Tutkimushenkilöt asettuivat harjoituksessa säveltäjän rooliin ja kykenivät omakohtaisen kokemuksen kautta ymmärtämään niitä valintoja, joita säveltäjä tekee. Tutkimushenkilöt toteuttivat samaa luovaa ajattelua. Soitinten valinnasta muodostui keino ilmentää omaa mielikuvitusta.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen liitetään termit *reliabelius* ja *validius*, joista ensimmäisellä viitataan tutkimuksen toistettavuuteen mikä voidaan katsoa haasteeksi laadullisessa tutkimuksessa ja toisella niiden tulosten mittaamiseen, joita oli tarkoituskin mitata (Hirsjärvi ym. 2014, 231). Eskolan ja Suorannan (2001) mukaan voidaan hyödyntää myös termejä *uskottavuus*, *siirrettävyys*, *varmuus* ja *vahvistuvuus*, joilla viitataan samoihin asioihin (Emt., 211).

Tutkijana minun on tarkistettava, vastaako käsitteellistykseni ja tulkintani tutkittavien käsityksiä; onko tutkimus uskottava. (Emt., 211.) Pysin tähän tutkimushaastattelussa toistamalla tutkimushenkilöiden sanomaa ja varmistamalla, että olin ymmärtänyt heidät oikein. Lisäksi lähetin tutkimushenkilöille luettavaksi heidän tarinansa, joita heillä oli mahdollisuus halutessaan kommentoida. Varmuutta tutkimukseen lisäsin ottamalla huomioon omat ennako-oletukseni, jotka esitin tutkimuksen johdannossa. Vahvistuvuudella tarkoitetaan, että tutkijana tulkintani saavat tukea vastaavasta ilmiöstä tehdyis-

tä tutkimuksista. (Emt., 211–212.) Liitin tutkimustulokseni aiemmin aiheesta tutkittuun tietoon tarinoiden temaattisessa yhteenvedossa sekä johtopäätöksissä.

Kuten laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen kuuluu, pyrin tutkijana selostamaan tarkkaan tutkimukseni toteuttamista. Tämä tarkkuus koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. (Hirsjärvi ym. 2014, 232.) Olen pyrkinyt tutkimusasetelmaluvussa tuomaan esille tutkimukseni vaiheet mahdollisimman tarkasti.

Pyrin *aineiston merkittävyyteen ja kattavuuteen* valitsemalla Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilta neljä mahdollisimman erilaisten kuuntelutaustan omaavaa tutkimushenkilöä (Eskola & Suoranta 2001, 214–215). Tutkimushenkilöiden voidaan katsoa edustavan hyvin ilmiötä, koska kurssille oli ilmoittautuminen Helsingin suomenkielisen työväenopiston käyttämän ilmonet.fi -palvelun kautta. Tutkimushenkilöt osallistuivat siis kurssille vapaan sivistystyön toiminnan kautta. He osallistuivat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta kaikkiin kurssikertoihin ja konsertteihin, eli heillä oli omakohtainen kokemus kurssista. Tutkimushenkilöt edustavat aikuisia, jotka ovat kiinnostuneita omasta musiikkisuhteestaan ja oman kuuntelemisensa kehittämisestä.

Olen tutkijana Eskolan ja Suorannan (2001) mukaan tutkimukseni keskeinen tutkimusväline. Tutkijan subjektiviteetti on tärkeää tutkimuksen luotettavuutta tarkastellessa. (Emt., 210.) Olin tutkiessani Helsingin kaupunginorkesterin järjestämää kurssia sekä kurssin järjestäjän edustaja, kurssin käytännön asioista vastaava, että kurssiin osallistuneiden aikuisoppijoiden tutkija. Koen nämä kolme roolia toisiaan rikastuttaviksi. Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyön tuottajana minun on mahdollista viedä eteenpäin tutkimukseni tuloksia ja toimintaehdotuksia eteenpäin omassa käytännön työssäni ja kurssista vastaavana kehittää edelleen kurssin käytäntöjä yhteistyössä opettaja Satu Simolan kanssa. Tutkijana osallistuminen kurssikerroille oli minulle merkityksellistä ilmiön ymmärtämisen näkökulmasta, vaikka en hyödyntänytään kurssilla kuvaamaani videomateriaalia tutkimuksessani suoraan muuten kuin tutkimushenkilöitteni valinnassa. Eri roolit tutkimuksessa asettivat myös haasteensa; en toiminut ulkopuolisena toiminnan tarkkailijana, vaan edustin järjestävää tahoja. Tutkimushenkilöt saattoivat kokea velvollisuutta lausua positiivisia kommentteja kurssin sisällöstä.

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy myös sekä *teoreettinen triangulaatio* että *aineistotriangulaatio* (Hirsjärvi ym. 2014, 233). Olen pyrkinyt tutkimuksessani esittelemään keskeisimpiä musiikin kuuntelemiseen ja aikuiseen oppijana liittyviin teorioihin siinä määrin, kuin se tämän tutkimuksen laajuudessa oli mahdollista. Olen pyrkinyt esittä-

mään nämä teorit lukijan ymmärrystä tukevalla tavalla ja tavalla, joka mahdollistaa teorian yhdistämisen tutkimustuloksiini. Neljä tutkimushenkilöä toivat kaikki yksilöllisen lähestymistavan käsittelemääni aiheeseen kuvaamalla rehellisesti ja avoimesti omaa musiikkisuhdettaan ja Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin merkitystä tälle suhteelle. Olen pyrkinyt olemaan heidän luottamuksensa arvoinen varmistamalla tutkimushenkilöitteni anonymiteetin häivyttämällä tiettyjä tunnistamiseen liittyviä seikkoja, joilla ei tulosteni kannalta ollut merkitystä. Olen myös säilyttänyt tutkimusaineistoani niin, että kenelläkään muulla ei ole ollut siihen pääsyä.

7.3 Jatkotutkimusaiheita

Helsingin kaupunginorkesterin yhteistyössä Helsingin suomenkielisen työväenopiston kanssa järjestämä Opi kuuntelemaan klassista! -kurssi tarjosi yhdenlaisen pedagogisen mallin aikuisten kuuntelukasvatuksesta. Konsertit olivat kurssin yhteydessä ennakolta määrättyjä. Olisi kiinnostavaa pohtia millainen konserttisarja tukisi eri lähtökohdista ja kuuntelutaustasta tulevia konserttikävijöitä. Voidaanko konserttiohjelmistolla vaikuttaa kuuntelukokemukseen ja jos, niin mitkä tekijät konserttiohjelmistossa ovat merkityksellisiä kuuntelukokemukselle?

Oma osallistuminen ja toimijuus olivat vahvasti esillä tutkimustuloksissa. Tutkimushenkilöt kokivat säveltämisen avartavana ja orkesterisoitinten roolia avaavana. Lisäksi yksi tutkimushenkilöistä olisi ollut valmis kokeilemaan jotain instrumenttia ymmärtääkseen musiikkia syvemmin. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla oman luovan tekemisen yhteys kuuntelukokemuksen syventymiseen, oli tekeminen sitten säveltämistä, soittamista, laulamista, liikkumista, piirtämistä tai kirjoittamista. Millä tavalla oma luova toiminta tukee aikuisten klassisen musiikin kuuntelua? Muuttuuko kuuntelijan suhde klassiseen musiikkiin oman aktiivisen toiminnan kautta ja jos, niin miten?

Edelleen voisi olla mielenkiintoista tarkastella vuorovaikutusta ja konserttikokemusten jakamista. Mitä vaikutuksia kokemusten jakamisella voidaan nähdä olevan konserttikokemukselle ja mitä omasta konserttikokemuksesta halutaan jakaa toisten kanssa? Klassisen musiikin kentässä riittää paljon tutkittavaa musiikkikasvatuksen näkökulmasta. Aikuisten kuuntelukasvatuksen tutkiminen ja kehittäminen luovat mahdollisuuksia kehittää orkestereiden yleisötyön pedagogista sisältöä.

Lähteet

- Aaltonen, Rainer 2006. Käsitteet liikkeessä. Teoksessa Jukka Tuomisto & Petri Salo (toim.) Edistävää ja viihdyttävää aikuiskasvatus. Aulis Alasen aikuisopetuksen laatua etsimässä. Tampere: Tampere University Press, 33–44.
- Bassegy, Michael 1999. Case study research in educational settings. Buckingham: Open University Press.
- Beranek, Leo 2004. Concert Halls and Opera Houses. Music, Acoustics, and Architecture. New York: Springer-Verlag.
- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas 1966. The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge. Lontoo: Penguin Group.
- Booth, Eric 2009. The Music Teaching Artist's Bible. Becoming a Virtuoso Educator. New York: Oxford University Press.
- Dunn, Rob E. 2014. Life Music as a Beginning Point: Connecting with the Intuitive Listener. Teoksessa Janet R. Barret & Peter R. Webster (toim.) The Musical Experience. Rethinking Music Teaching and Learning. New York: Oxford University Press, 63–87.
- Eerola, Tuomas & Saarikallio, Suvi 2010. Musiikki ja tunteet. Teoksessa Jukka Louhivuori & Suvi Saarikallio (toim.) Musiikkipsykologia. Jyväskylä: Atena, 259–278.
- Elliot, David J. 1995. Music Matters. A New Philosophy of Music Education. New York: Oxford University Press.
- Erkkilä, Raija 2011. Narratiivinen kokemuksen tutkimus: koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa Juha Perttula & Timo Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Tampere: Lapin yliopistokustannus, 195–226.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Gardner, Howard 1983. Frames of Mind. The Theory of Multiple Intelligences. Lontoo: Heinemann.

- Hanifi, Riitta 2009. Musiikin aktiiviset harrastajat. Teoksessa Mirja Liikkanen (toim.) Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 225–249.
- Hargreaves, David J. 1986. *The Developmental Psychology of Music*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heikkinen, Hannu L. T. 2010. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 143–159.
- Helsingin työväenopiston opetussuunnitelma 2015. Saatavilla http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/34214faa-b766-4f70-a000-08d74c605cf1/STO_Opetussuunnitelma2015.pdf?MOD=AJPERES, luettu 19.2.2017.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2014. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hottinen, Merja 2005. Mikä on uutta musiikkia? Teoksessa Pekka Hako (toim.) *Säveltäjän maailmat. Näkökulmia aikamme suomalaiseen taidemusiikkiin*. Tampere: Gaudeamus Kirja, 145–153.
- Huotilainen, Minna 2010. Kuulojärjestelmä. Teoksessa Jukka Louhivuori & Suvi Saarikallio (toim.) *Musiikkipsykologia*. Jyväskylä: Atena, 47–56.
- Hyvönen, Leena 1995. Ala-asteen oppilas musiikin kuuntelijana. *Sibelius-Akatemia. Musiikkikasvatuksen osasto. Väitöskirja. Studia Musica* 5.
- Hyvönen, Leena 1997. Onko musiikin kuuntelukasvatus musiikin historian opetusta? *Musiikkikasvatus* 2, 2, 19–33.
- Hänninen, Vilma 2010. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 160–178.
- Jarvis, Peter 1994. Elinikäinen oppiminen ja kokemus. Teoksessa Anneli Kajanto ja Jukka Tuomisto (toim.) *Elinikäinen oppiminen. Vapaan sivistystyön 35. vuosikirja*. Jyväskylä: Kirjastopalvelu Oy, 143–158.

- Järveläinen, Hanna 2010. Psykoakustiikka. Teoksessa Jukka Louhivuori & Suvi Saarikallio (toim.) Musiikkipsykologia. Jyväskylä: Atena, 33–46.
- Kajanto, Anneli & Tuomisto, Jukka (toim.) 1994. Elinikäinen oppiminen. Vapaan sivistystyön 35. vuosikirja. Jyväskylä: Kirjastopalvelu Oy.
- Karjalainen, Erkki & Toiviainen, Timo 1984. Suomen vapaan kansansivistystyön vaiheet. Espoo: Weilin+Göös.
- Karlsen, Anna 2002. Kuuntelukasvatus seurakunnan päiväkerhoissa. Lopputyö. Kirkkomusiikin koulutusohjelma. Kuopio: Sibelius-Akatemia.
- Kauppila, Reijo A. 2007. Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiiviseen oppimiskäsitykseen. Juva: PS-kustannus.
- Kerchner, Jody K. 2014. Music Listening Vistas, Visions, and Vim. Teoksessa Janet R. Barret & Peter R. Webster (toim.) The Musical Experience. Rethinking Music Teaching and Learning. New York: Oxford University Press, 45–62.
- Kiviniemi, Kari 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 70–85.
- Koski, Leena & Moore, Erja 2001. Näkökulmia aikuisuuteen ja aikuiskasvatukseen. Aikuiskasvatus 21, 1, 4–13.
- Kouvo, Terhi 2007. Jaettu musiikkielämys vie pintaa syvemmälle. Kansanvalistusseuran julkaisema oppimisen verkkomedia Souli. Saatavilla http://www.souli.fi/tausta/jaettu_musiikkielamys_vie_pintaa_syvemmalle/, luettu 12.2.2017.
- Laki vapaasta sivistystyöstä 29.12.2009/1765.
- Lohi, Anna 2005. Kuuntelukasvatus osana kanttorin työtä. Kirjallinen työ. Kirkkomusiikin koulutusohjelma. Kuopio: Sibelius-Akatemia.
- Merriam, Sharan B. & Bierema, Laura L. 2014. Adult learning: Bridging theory and practice. San Francisco: Jossey-Bass.
- Niemelä, Seppo 2011. Sivistyminen. Sivistystarve, -pedagogiikka ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistysvaltiossa. Snellman-instituutin A-sarja 25/2011. Keuruu: Kansanvalistusseura ja Snellman-instituutti.

- Nyström, Samu 2014. Oodi sivistykselle. Helsingin työväenopisto 100 vuotta. Saarijärvi: Minerva Kustannus Oy.
- Nyyslä, Kari & Hämäläinen, Kimmo (toim.) 2001. Elinikäinen oppiminen Suomessa. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetushallituksen verkkosivut. Vapaa sivistystyö. Saatavilla http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/vapaa_sivistystyo, luettu 2.1.2017.
- Paane-Tiainen, Tuulia 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Edita.
- Pantzar Eero 2013. Elinikäinen oppiminen aikuisuuden näkökulmasta. Teoksessa Juha Hakala & Kari Kiviniemi (toim.) Vuorovaikutuksen jännitteitä ja säröjä. Aikuispedagogiikan haasteiden äärellä. Kokkola: Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 11–21.
- Partanen, Etta; Ahomäki, Meiju & Müller, Jan-Erik 2015. Raportti Suomen sinfoniaorkesteri ry:n teettämästä kävijätutkimuksesta. Innolink Research. Saatavilla http://www.sinfoniaorkesterit.fi/assets/statistics/Suomen_Sinfoniaorkesterit_-_paaraportti_v3.pptx, luettu 2.2.2017.
- Polkinghorne, Donald E. 1995. Narrative configuration in qualitative analysis. Teoksessa J. A. Hatch & R. Wisniewski (toim.) Life history and narrative. Lontoo: Falmer Press, 5–23.
- Saarela-Kinnunen, Maria & Eskola, Jari 2007. Tapaus ja tutkimus = Tapaustutkimus? Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 184–195.
- Saarikallio, Suvi 2010. Musiikin tunnemerkit arkielämässä. Teoksessa Jukka Louhivuori & Suvi Saarikallio (toim.) Musiikkipsykologia. Jyväskylä: Atena, 279–293.
- Sloboda, John 2005. Exploring the Musical Mind. Cognition, emotion, ability, function. New York: Oxford University Press.
- Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n vuosikertomus 2015. Saatavilla http://www.sinfoniaorkesterit.fi/assets/statistics/SUOSIO2015_vuosikertomus_nettiinUUSI.pdf, luettu 1.2.2017.

- Suoniemi, Kari 2008. Havaintokyky, musikaalisuus ja musiikinkuuntelukokemukset. Tampereen yliopisto. Musiikintutkimuksen laitos. Väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 1268.
- TENK 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeet. Saatavilla <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kytanto>, luettu 23.2.2016.
- Tiuraniemi, Juhani 2002. Reflektiivisyys asiantuntijan työssä. Teoksessa Pekka Niemi & Esko Keskinen (toim.) Taitavan toiminnan psykologia. Turun yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja. Turku: Turun yliopisto, 165–195.
- Toivonen, Tero 2014. Pitkä matka lähelle: orkesterimuusikko yleisötyön tekijänä. Tohtorintutkimuksen kirjallinen työ. Klassisen musiikin osasto. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.
- Torvinen, Juha 2005. Miksi sävellykset syntyvät? Teoksessa Pekka Hako (toim.) Säveltäjän maailmat. Näkökulmia aikamme suomalaiseen taidemusiikkiin. Tampere: Gaudeamus Helsinki University Press, 58–78.
- Tuomisto, Jukka 1994. Elinikäisen oppimisen muodot – teoreettiset lähtökohdat ja käytäntö. Teoksessa Anneli Kajanto & Jukka Tuomisto (toim.) Elinikäinen oppiminen. Vapaa sivistystyön 35. vuosikirja. Jyväskylä: Kirjastopalvelu Oy, 13–45.
- Turunen, Serja 2016. Matkalla musiikkiin: fenomenologinen tutkimus peruskoulun 3.–4. -luokkalaisten taidemusiikin kuuntelukokemuksista koulun musiikkikasvatuskontekstissa. Väitöskirja. Filosofinen tiedekunta, Kasvatustieteiden ja psykologian osasto. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.
- Veikkola, Heidi 1995. Musiikkileikkikoulun kuuntelukasvatus. Lopputyö. Kirkkomusiikin koulutusohjelma. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Yleisötyö strategia 2015. Helsingin kaupunginorkesteri. Työdokumentti.

Liitteet

Liite 1. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssikuvaus ja konserttiohjelmat

Oletko aina halunnut kokeilla klassista musiikkia, mutta et oikein tiedä kuinka sitä tulisi kuunnella? Tule oppimaan taitoja kuunnella ja lähestyä kuulemaasi. Kurssiin sisältyy 5 luentokertaa ja 5 konserttia. Luennot maanantaisin: 21.9. Musiikkia pähkinänkuoressa, 12.10. Korvan kunto-ohjelma, 26.10. Sävellysten hedelmäkori, 16.11. Orkesteri – pieni kylä ja 14.12. Luova minä. Konsertit: to 24.9. Venäläiset mestarit, pe 16.10. Nainen ja sylikoira, ke 4.11. Konserttojen kuningas, to 19.11 Mathis der Maler, to 17.12 Yön laulu. Ilmoittautuminen tähän luento- ja konserttikokonaisuuteen tarvitaan, koska konserttilippujen lunastamisesta lähetetään ohjeet kurssille ilmoittautuneille (kustannus: 120–30 € hintaluokasta ja alennusryhmästä riippuen). Lisätiedot konserttilippujen hinnoista: tuottaja Annika Koivula, Helsingin kaupunginorkesteri puh: (+358 9) 3102 2711, gsm: (+358 40) 158 2223, annika.koivula@hel.fi sekä tarkemmat konserttikohtaiset tiedot: www.helsinginkaupunginorkesteri.fi

To 24.9. Venäläiset mestarit

Susanna Mälkki, kapellimestari

Frank Peter Zimmermann, viulu

Anatoli Ljadov: Fragment de l'appocalypse, op. 66 (1910–1912)

Dmitri Šostakovitš: Viulukonsertto nro 2 cis-molli op. 129 (1967)

Pjotr Tšaikovski: Sinfonia nro 5 e-molli op. 64 (1888)

Pe 16.10. Nainen ja sylikoira

Olli Mustonen, kapellimestari

Nicholas Daniel, oboe

Rodion Štšedrin: Musiikkia jousille, kahdelle oboelle, kahdelle käyrätorvelle ja celestalle. Sarja baletista Nainen ja sylikoira (1986)

Bohuslav Martinů: Oboekonsertto H. 353 (1955)

Nikolai Rimsky-Korsakov: Schéhérazade op. 35, sinfoninen sarja (1888)

Ke 4.11. Konserttojen kuningas

Susanna Mälkki, kapellimestari

Pekka Kuusisto, viulu

Jean Sibelius: Viulukonsertto d-molli op. 47 (1904–1905)

Jean Sibelius: Lemminkäinen op. 22, neljä legendaa Kalevalasta (1896)

To 19.11 Mathis der Maler

Marc Soustrot, kapellimestari

Christian Ihle Hadland, piano

Ludwig van Beethoven: Leonore-alkusoitto nro 3 op. 72b (1805–1806)

Wolfgang Amadeus Mozart: Pianokonsertto nro 21 C-duuri KV 467
(1785)

Paul Hindemith: Mathis der Maler, sinfonia (1933–1934)

To 17.12 Yön laulu

John Storgårds, kapellimestari

Gustav Mahler: Sinfonia nro 7 e-molli "Yön laulu" (1904–1905)

Liite 2. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin aloituskysely

Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujilta pyydetään lupaa kerätä tutkimusaineistoa kurssin vetäjän, kapellimestarin Satu Simolan väitöskirjan taustamateriaalia ja Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyön tuottaja / Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston opiskelija Annika Koivula Pro Gradu tutkielmaa varten. Kurssivastauksia hyödynnetään myös Helsingin kaupunginorkesterin yleisötyön kehitystarpeisiin. Kurssivastauksia lukevat vain Satu Simola ja Annika Koivula. Vastaukset ovat luottamuksellisia ja vastaukset tullaan käsittelemään nimettöminä.

_____ Sallin kurssivastausteni hyödyntämisen tutkimustarkoitukseen

_____ En salli kurssivastausteni hyödyntämistä tutkimustarkoitukseen

Annika Koivulan tutkimuksen toisen osuuden aineisto kerätään vapaaehtoisin haastatteluin. Haastattelut suoritetaan syksyn 2015 ja kevään 2016 aikana. Haastatteluja on yhteensä kolme; kurssin aluksi, kurssin päätteeksi ja kevään 2016 lopussa. Yhden haastattelukerran kesto on noin 30 minuuttia, haastattelut tullaan järjestämään paikassa, johon haastateltavan on helppo tulla. Haastateltaville tarjotaan konserttiliput kevään 2016 I-konserttisarjaan (konsertit keskiviikkoisin 20.1., 17.2., 2.3., 16.3., 27.4. ja 25.5.). Kevään 2016 konsertteihin ei liity luentokertoja. Haastateltavan anonymiteetti suojataan koko tutkimuksen ajan.

_____ Olen käytettävissä vapaaehtoisin haastatteluihin

Nimi:

Musiikillinen taustani:

Ympyröi yksi vaihtoehto:

- A. Osaan lukea nuottia.
- B. Osaan seurata nuottia.
- C. En osaa lukea tai seurata nuottia.

Kurssille osallistumiseni syyt:

Kuvaa nykytilaasi klassisen musiikin kuuntelijana:

Mitä vaikutuksia oletat kurssilla olevan suhteeseesi klassiseen musiikkiin?

Nimeä kolme tärkeintä syytä miksi olet / miksi et ole osallistunut sinfoniaorkesterien konsertteihin?

Saamme kuvata kurssin osallistujia HKO:n viestinnällisiin tarkoituksiin. Sallin oman kuvani julkaisun (ympyröi toinen vaihtoehdoista):

Kyllä

Ei

Tietoa tutkimuksesta ja vaitiolositoumus

Teen Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen aineryhmän opiskelijana maisterin tutkielmaa, jonka tutkimuskohteena on Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin osallistujien kasvu klassisen musiikin kuulijoina ja kokijoina. Tutkimuksella pyrin tuomaan musiikkikasvatukselle uutta tietoa tavoista tukea aikuisten klassisen musiikin kuuntelua. Tutkimustani ohjaa Sibelius-Akatemian tutkija Heidi Partti. Tutkimustavarten tulen tallentamaan kapellimestari Satu Simolan luentoja, sekä niihin liittyviä keskusteluja videokameran ja nauhurin avulla syksyn 2015 aikana, 21.9. alkaen. Tulen myös kirjoittamaan ylös omia havaintojani Satu Simolan opetuksesta sekä haastattelemaan neljää Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin jäsentä kolmeen eri otteeseen. Yksittäiset haastattelut sovin joustavasti neljän haastateltavan aikataulujen mukaan.

Minä, tutkija, lupaan olla raportoimatta millään tavalla tutkimusaineistossa ilmeneviä yksittäisiä ihmisiä koskevia tietoja kenellekään tutkimushankkeen ulkopuoliselle ihmiselle. Raportoinniksi ymmärrän kaiken viestinnän, virallisen ja epävirallisen, suullisen, sähköisen ja kirjallisen. En käytä tutkimusaineistosta ilmeneviä tutkittavien, heidän läheistensä tai muiden yksittäisten henkilöiden tietoja heidän vahingokseen, halventamiseksi taikka loukkaamiseksi. Lupaan olla luovuttamatta ja kopioimatta tutkimusaineistoa tai sen osia kenellekään ulkopuoliselle.

Tutkimuksen aikana esille tulevat tutkittavia koskevat tiedot ovat luottamuksellisia. Niitä ei luovuteta muille viranomaisille tai ulkopuolisille. Tutkimusmateriaalin säilytys- ja arkistointipaikka on salasanalla suojatussa tietokoneessani. Tutkimusmateriaalia käytän ainoastaan tutkimustarkoitukseen, ellei asiasta erikseen sovita asianomaisten kanssa. Tutkimusmateriaali kirjataan tekstitiedostoksi ja siinä yhteydessä esille tulevien henkilöiden nimet muutetaan peitenimiksi. Tarvittaessa muutan/poistan myös paikkatietoja ja muita erisnimiä (työpaikkojen tms. nimet) tunnistamattomuuden suojaamiseksi. Tutkimuksessa esille tulleet asiat tulen raportoimaan tutkimusjulkaisuissa tavalla, jossa tutkittavia tai muita mainittuja yksittäisiä henkilöitä ei voi välittömästi tunnistaa. Tämän lisäksi pyrin tutkimusjulkaisuissa ehdottomasti yksittäisiä tutkittavia ja tutkimuskohteita kunnioittavaan kirjoitustapaan. Tutkijana sitoudun noudattamaan voimassaolevia tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön (mm. salassapitosäännökset) liittyviä ohjeita.

Annika Koivula

Musiikkikasvatuksen osasto, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia

Annika Koivula

puhelin: 040 158 2223

sähköposti: annika.koivula@hel.fi

Heidi Partti

puhelin: 0400 941 699

sähköposti: heidi.partti@uniarts.fi

Lupa ääni- ja kuvatallennukseen

Olen lukenut sivun toisella puolella olevan tiedotteen Annika Koivulan tutkimusprojektista ja sen tavoitteista. Allekirjoituksellani annan luvan omalta osaltani Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen opiskelija Annika Koivulalle videoida ja äänittää Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin luentokertoja, sekä niissä esiintyviä keskusteluja ja toimintaa tutkimusta varten, sekä vahvistan olevani tietoinen, että osallistumiseni tutkimukseen on vapaaehtoista ja voin niin halutessani milloin tahansa peruuttaa suostumukseni tutkimukseen. Olen tietoinen, että jos minulla on kysyttävää tutkimuksesta, voin ottaa yhteyttä tutkija Annika Koivulaan tai tutkimuksen ohjaaja Heidi Parttiin. Minulle on annettu kopio tutkimuksen tiedotteesta.

Paikka ja päiväys

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Liite 4. Lähtötilanne – ensimmäinen teemahaastattelurunko

Tausta

- Kerro omin sanoin musiikillisesta historiastasi
- Oletko harrastanut musiikkia? Harrastatko sitä parhaillaan? (soittanut jotain instrumenttia/laulanut kuorossa, käynyt teoriatunneilla tai osallistunut aiemmin työväenopiston musiikkiaiheisille kursseille, kuunnellut musiikkia vapaa-ajalla tai käynyt konserteissa)
- Millainen oli lapsuuden perheesi suhde musiikkiin? Muistatko, että kotonanne olisi kuunneltu musiikkia tai soittivatko vanhempasi jotain instrumenttia? Keskusteltiin musiikista kotonasi?
- Kerro tavallisesta päivästäsi viimeisen kolmen viikon aikana? Minkä asioiden parissa vietät aikaasi? Mitkä asiat ovat sinulle elämässä tärkeitä?

Kokemukset klassisesta musiikista

- Missä kuulit ensimmäisen kerran klassista musiikkia?
- Kerro viimeisimmästä konserttikokemuksestasi? Miltä se tuntui? Mitä ajattelit siitä? Mitkä seikat vaikuttavat mielestäsi kuuntelukokemukseesi?
- Millaisissa tilanteissa kuuntelet mielelläsi klassista musiikkia?
- Mikä merkitys klassisella musiikilla on sinulle? Onko konserteissa käyminen sinulle tuttua?
- Mihin tilanteisiin klassinen musiikki mielestäsi sopii? Milloin haluat kuulla klassista musiikkia?
- Onko sinun helppo painaa mieleesi melodioita? Entä muistaa yksityiskohtia kuulemistasi teoksista?
- Mikä on lempi-instrumenttisi?
- Mikä on lempi-säveltäjäsi?
- Onko sinulla jokin lempi-kapellimestari tai solisti?
- Kerro konserttikokemuksesta, joka oli mielestäsi hämmäntävä tai herätti sinussa kysymyksiä?

Odotukset kurssilta

- Mihin vaikutuksia toivot, että Opi kuuntelemaan klassista! -kurssilla on kuuntelukemuksellesi?
- Mikä on parasta, mitä voisit saada tältä kurssilta?
- Jatka lausetta: Klassisen musiikin kuuntelua auttaisi se, että..
- Miten kaupunginorkesteri voisi auttaa sinua klassisen musiikin kuuntelussa?

Liite 5. Konserttikokemuskysely

Kirjoita omat havaintosi joka konsertin jälkeen omin sanoin.

Lähetä havaintosi seuraavaan luentokertaan mennessä osoitteisiin:

satu.simola@gmail.com; annika.koivula@hel.fi

(Ilmoitathan, mikäli sinulle tulee este osallistua konserttiin, niin emme odota vastaustasi.)

Oloni ennen konserttia:

Konsertissa havaitsemiani tunteita:

Havaintoja konsertista:

Oloni konsertin lopussa:

Vaikuttiko luento kuuntelukokemukseesi? Jos, niin miten?

Yleisarvosana konserttikokemukselleni:

Antoisia konserttielämyksiä!

Liite 6. Kokemukset kurssista ja oppiminen – toinen teemahaastattelurunko

Klassinen musiikki ja oppiminen

- Kerro viimeisimmästä konserttikokemuksestasi? Miltä se tuntui? Mitä ajattelit siitä?
- Kerro vielä, mikä sai sinut lähtemään Opi kuuntelemaan klassista! -kurssille? Olisitko osallistunut 25-vuotiaana? Miksi halusit oppia klassista musiikkia? Mitä oppiminen sinulle tarkoittaa? Missä muissa konteksteissa voit oppia klassista musiikkia?
- Loppupalautteen kysymykset 1.–4.

Musiikin merkityssuhde

- Minkä näistä kolmesta musiikin merkityssuhteesta tunnistat omaksesi ja miksi: (kohdat 1–3 kirjoitettuna papereilla)

1) Musiikin merkitys liittyy musiikin elementteihin ja tapahtumiin.

esim. Kuuntelen musiikista melodiaa, rytmiä ja harmoniaa.

2) Musiikki herättää minussa tunteita.

esim. En tarkkaan tiedä mitä musiikissa tapahtuu, mutta se saa minussa aikaan vahvoja tunnereaktioita.

3) Musiikin herättämät mielikuvat ja assosiaatiot yhdistyvät mielessäni musiikin ulkopuolisen maailman ilmiöihin ja tapahtumiin.

esim. Kun kuulen vahvaa musiikkia ja erityisesti lyömäsoittimia, minulle tulee mieleen sota ja taistelut.

Onko klassisen musiikin merkityksessä tapahtunut mielestäsi jokin muutos Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin aikana? Mikä merkitys luennoilla on ollut tähän? Entä konserttikäynneillä?

Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin vaikutukset

- Kuunteletko nyt enemmän klassista musiikkia kuin ennen Opi kuuntelemaan klassista! -kurssia? Huomaatko kuuntelutavassasi eroja verrattuna kurssia edeltäviin kuuntelukokemuksiin? Mitä muita vaikutuksia kurssilla oli?

- Mikä on lempi-instrumenttisi tällä hetkellä? Koetko oppineesi jotain uutta orkesterisoittimista? Jos, niin mitä?
- Onko sinulla jokin säveltäjä, josta pidät nyt erityisesti Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin jälkeen? Millä tavalla ohjelmisto vaikuttaa kuuntelukokemukseen? Miten ennakkoluulot vaikuttavat kuuntelukokemukseen?

Kokemukset kurssista

- Kerroit ensimmäisessä haastattelussa, että odotat kurssilta: [...] Oletko saanut kurssilta sitä mitä odotit? Mikä vaikutti (oppimis)kokemukseesi?
- Mikä oli parasta, mitä sait tältä kurssilta?
- Miten voisit mielestäsi parhaiten syventää tästä eteenpäin suhdettasi klassiseen musiikkiin? Miten kaupunginorkesteri voisi auttaa sinua tässä?

Liite 7. Opi kuuntelemaan klassista! -kurssin loppupalaute

Havaitsitko muutoksia tavassasi kuunnella / havainnoida konserttia kurssin aikana?
Kuinka kuvailisit muutosta?

Mitä vaikutuksia luento-osallistumisella oli kuuntelukokemuksellesi?

Mistä luennoilla käydyistä aiheista koit olevan eniten hyötyä itsellesi?

Kuvaa nykytilaasi klassisen musiikin kuuntelijana:

Palautteesi Sadulle?

Palautteesi Helsingin kaupunginorkesterille / Miten käytännön järjestelyt sujuivat, onko niissä kehitettävää?

Suosittelisitko kurssia kaverillesi?

Risuja / ruusuja / muuta palautetta?

Kiitos palautteestasi!

Liite 8. Kasvu klassisen musiikin kuuntelijana – kolmas teemahaastattelurunko

Pedagogisen materiaalin kehittäminen haastateltavien kokemusten pohjalta

- Miten koet klassisen musiikin kuuntelun? / Mikä merkitys klassisen musiikin kuuntelulla on sinulle?
- Mikä klassisen musiikin kuuntelussa on haastavaa?
- Mikä oli motivaatiosi osallistua kurssille?
- Oliko sinulla ennakko-odotuksia kurssia kohtaan? Jos, niin millaisia? Täytyivätkö odotukset?
- Mikä oli kurssin parasta antia? Mitä olisit kaivannut lisää?
- Kenelle suosittelisit kurssia? Kuka mielestäsi hyötyisi kurssista?
- Minkälainen oppimateriaali teillä oli? Oliko se riittävä? Minkälaista oppimateriaalia olisit kaivannut lisäksi?
- Missä olisit kaivannut apua opettajalta/muilta kurssilaisilta?
- Teitkö jotain oma-ehtoisesti luentojen ulkopuolella? Mitä?
- Käytätkö internet-palveluita? Mitä? Kuinka usein?
- Oletko osallistunut verkko-opetukseen aikaisemmin?
- Minkälaiset verkko-opiskeluisällöt tai aiheet kiinnostavat?
- Kuinka paljon aikaa voisit kuvitella käyttäväsi verkko-opiskeluun?
- Taustatiedot: ikä, sukupuoli, ammattiryhmä

Kokemukset kevään 2016 konserteista

- Kerro viimeisimmästä konserttikokemuksestasi? Miltä se tuntui? Mitä ajatuksia se sinussa herätti?
- Koetko, että viime syksyn konserttikokemuksissa olisi ollut jotain eroa tämän kevään konserttikokemuksiin, kun luentokertoja ei ollut ennen konsertteja? Mitä nämä mahdolliset erot olivat?
- Valmistauduitko jollain tavalla etukäteen ennen konserttia? Jos, niin millä tavalla? *kuuntelu, säveltäjiin tai esiintyjiin tutustuminen etukäteen jne.*

- Koitko, että tällä etukäteistyöllä oli vaikutusta kuuntelukokemuksellesi? / Ellet ollut tutustunut konserttiohjelmaan tai esiintyjiin etukäteen, jätkö kaipaamaan jotain tietoa konserttitilanteesta mitä et mahdollisesti käsiohjelmasta tai konserttitilanteesta saanut?
- Mistä syksyllä käydyistä asioista on ollut sinulle eniten hyötyä, jos ajattelet klassisen musiikin kuuntelua konsertissa tänä keväänä?
- Tuleeko mieleesi jotain, joka olisi yllättänyt sinut konsertissa tänä keväänä tai oliko jotain mitä et osannut odottaa?

Musiikin merkityssuhde

- Miten voisit mielestäsi parhaiten syventää tästä eteenpäin suhdettasi klassiseen musiikkiin?
- Miten kaupunginorkesteri voisi auttaa sinua tässä?